

MARKTONDERZOEKNOORD-HOLLAND

COLOFON

DIT ONDERZOEK IS UITGEVOERD DOOR

people & bricks

AUTEURS

T. de Groot (People and Bricks)

M. Nieuwendorp (People and Bricks)

EINDREDACTIE

T. de Groot (People and Bricks)

CONTACTGEGEVENS

Verlengde Kerkweg 25

2985 AZ Ridderkerk

+31630177909

www.peopleandbricks.nl

Indeling

Indeling	3
Management letter.....	4
Zorggebied	6
Zorgkantoren Noord-Holland.....	7
Noord-Holland Noord (VGZ)	7
Zaanstreek/Waterland (Zilveren Kruis)	8
Amsterdam (Zilveren Kruis).....	9
Kennemerland (Zilveren Kruis)	9
Amstelland en de Meerlanden (en Zuid-Holland Noord) (Zorg en Zekerheid)	10
Aanbodzijde: andere organisaties	13
Wie zit waar?	22
6 concurrenten in beeld.....	23
Vraagzijde	28
Vraagzijde: Ontwikkelingen op de markt	28
Juridische ontwikkelingen.....	28
Demografische ontwikkelingen.....	30
Vraagzijde: (potentiële) cliënten.....	32
Definiëring zorg.....	37
Leveringsvormen	37
Antroposofie	39
Conclusies	46
Algemene conclusie en aanbeveling	50
Bijlage 1: capaciteit per plaats per locatie.....	52
Bijlage 2: VG-indicaties per leeftijd per zorgkantoorregio.....	57
Bijlage 3: VG-indicaties per gemeente in 2016, 2017, 2018	59
Bijlage 4: Antroposofische organisaties Nederland	60

Management letter

Dit document bevat een onderzoek naar de ontwikkelingen binnen de markt voor verstandelijk gehandicaptenzorg in Noord-Holland, die is uitgevoerd in opdracht van de Raphaëlstichting.

Allereerst wordt het zorggebied voor dit onderzoek afgebakend tot de provincie Noord-Holland. In deel 1 worden daarom alle zorgkantoren die werkzaam zijn in de zorgkantoorregio's waar Noord-Holland uit bestaat, onder de loep genomen door hun beleid en langetermijnvisies uiteen te zetten. Hierna worden in deel 2 de vraag- en aanbodzijde van de zorg aan verstandelijk gehandicapten in de zorgregio van Raphaëlstichting geanalyseerd door het zorgaanbod, de capaciteit en de speerpunten van de concurrerende instellingen in kaart te brengen. De vraagzijde wordt binnen deze markt gevormd door de cliënten die recht hebben op zorg en hun indicaties al dan niet verzilverd hebben. De vraagzijde wordt in deel 3 geanalyseerd, waarna in deel 4 alle 3 de delen samenkomen en waarin aanbevelingen worden gedaan, op basis van de conclusies die getrokken kunnen worden naar aanleiding van deel 1 tot en met 3.

Voor de Raphaëlstichting zijn door middel van dit onderzoek de volgende inzichten verkregen aangaande de marktontwikkelingen binnen het eigen zorggebied: Demografisch gezien ontwikkelt Noord-Holland zich synchroon met Nederland. Er is sprake van een verwachte totale groei van de bevolking, waarbij een urbaniserende trend zichtbaar wordt en de gebieden in en om de steden steeds dichter bevolkt zullen worden.

Met betrekking tot de ontwikkeling van de zorgvraag kan het volgende gesteld worden: De meest voorkomende VG-indicaties zijn VG3 en VG6. Het totale aantal VG1 en VG2 indicaties neemt af, maar het aantal VG3-VG8 indicaties neemt toe. Dit houdt in dat de zorgvraag complexer wordt. In zorgkantoorregio Noord-Holland Noord is sprake van een verwachte afname van de bevolking en is tevens een vergrijzingstrend zichtbaar. Dit betekent dat de totale vraag afneemt, de cliënt ouder wordt en de zorgvraag complexer. In de zorgkantoorregio's Zaanstreek/Waterland en Kennemerland wordt daarentegen wel bevolkingsgroei verwacht. Zilveren Kruis wil in regio Zaanstreek/Waterland en Kennemerland meer intramurale zorg realiseren. Ook in deze regio's neemt de complexiteit van de zorgvraag toe. In regio Amsterdam is de vraag naar antroposofische zorg groot, maar wordt er 'dichtbij huis' vrijwel geen antroposofische VG-zorg geboden. Ook in deze zorgkantoorregio is er sprake van een verwachte groei van de bevolking. De regio wordt gekenmerkt door een groeiende vraag naar niet-Westerse logeervoorzieningen.

Deel 1: zorggebied

Zorggebied

Raphaëlstichting opereert met name in Noord-Holland. In deze provincie zijn in principe alle cliënten van Raphaëlstichting woonachtig, behalve een deel van de tachtig cliënten die in locatie Den Haag verblijven. Het aantal cliënten dat in andere provincies woont, is minimaal. Deze gehele provincie wordt daarom als uitgangspunt genomen om het zorggebied te definiëren. De provincie Noord-Holland is opgedeeld in de vijf zorgkantoorregio's die in bron 1 zijn afgebeeld. De bijbehorende zorgkantoren zijn:

- Noord-Holland Noord (VGZ)
- Zaanstreek/Waterland (Zilveren Kruis)
- Kennemerland (Zilveren Kruis)
- Amsterdam (Zilveren Kruis)
- Amstelland en de Meerlanden (Zorg en zekerheid)

Afbeelding 1: Zorgkantoorregio's Noord-Holland

Raphaëlstichting heeft in drie van deze regio's locaties voor verstandelijk gehandicaptenzorg: in Noord-Holland Noord (Broek op Langedijk, Tuitjehorn, Schoorl, Wieringerwerf, Alkmaar), in Zaanstreek/Waterland (Middenbeemster), in Kennemerland (Haarlem). Enkelen hiervan zijn de overkoepelende locatie van een aantal kleinere locaties. Raphaëlstichting heeft door deze situering te maken met de zorgkantoren VGZ en Zilveren Kruis. De locatie te Den Haag is gelegen in zorgkantoorregio Zuid-Holland Noord (Zorg en Zekerheid).

Van deze zorginstellingen worden de marktanalyses ten behoeve van de zorginkoop geraadpleegd om de ontwikkelingen en lange termijn doelen per zorgkantoorregio in kaart te brengen.

Alle zorgkantoren zetten in hun beleidsplannen de behoeftes van de regio uiteen en hun daarop gebaseerde voornemens voor de komende jaren. In de volgende paragraaf wordt op al deze vijf regio's afzonderlijk ingezoomd, teneinde te kunnen vaststellen hoe Raphaëlstichting het best kan inspelen op de wensen en voornemens van de zorgkantoren.

Zorgkantoren Noord-Holland

Noord-Holland Noord (VGZ)

Gemeenten: Andijk, Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Medemblik, Opmeer, Stede Broec, Wervershoof, Koggenland, Anna Paulowna, Harenkarspel, Den Helder, Niedorp, Schagen, Texel, Wieringen, Wieringermeer, Zijpe, Alkmaar, Bergen, Graft-de Rijp, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Schermer

In het inkoopplan Wlz 2017 stelt VGZ dat de belangrijkste doelen voor hun regio's zijn om voldoende zorg te realiseren, die voldoet aan de in Nederland gestelde eisen en waarbij de cliënt uit meerdere zorgaanbieders en vormen (MPT, VPT, ZZP, PGB) kan kiezen. De VGZ formuleert een aantal uitdagingen in het inkoopplan, waarop bewust moet worden ingespeeld.

Allereerst vraagt de oudere cliënt (50+) om verbeteringen in de zorg, op lichamelijk (problemen met de visus, verlies van kracht en coördinatie etc.), cognitief (dementie) en sociaal emotioneel gebied (meer behoefte aan rust, moeite met veranderende netwerken etc.) vlak en betere begeleiding in de laatste levensfase. Specifiek voor LVB'ers wil VGZ meer aandacht voor het netwerk van de cliënt en de behandelduur verkorten en doorstroom naar vervolgzorg te bevorderen. Kwaliteit van de (alternatieve) arrangementen moet van VGZ middels certificering getoetst worden.

Voor ernstiger gehandicapten wil VGZ ruime woonomgevingen creëren en meer belevingsgerichte dagbestedingen met mogelijkheid tot rustmomenten. Het zorgkantoor wil hieromtrent nieuwe kleinschalige initiatieven stimuleren die inspelen op deze vraag. Zorgaanbieders moeten zelf aangeven op welke wijze zij inzicht krijgen in de wens van hun cliënten.

VGZ wil de geloofsovertuiging van de cliënt een belangrijke rol laten spelen in het bepalen van het zorgaanbod. Specifiek voor regio NHN wil VGZ de mogelijkheid creëren voor jongeren met EMB om met leeftijdsgenoten naar school te gaan.

Ook zal de instroom vanuit orthopedagogische behandelcentra worden teruggedrongen in samenwerking met de gemeente.

Zaanstreek/Waterland (Zilveren Kruis)

Gemeenten: Beemster, Edam–Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Wormerland, Zaanstad, Zeevang

Zorgregio Zaanstreek/Waterland ziet een aantal algemene trends binnen de Gehandicaptenzorg: het vinden van passende zorg voor cliënten met een complexe zorgvraag (LG, VG, LVG) wordt moeilijker. De oorzaak van deze ontwikkeling ligt in toename van complexiteit van de zorgvraag en het feit dat deze groep (VG6 en VG7) behoefte heeft aan zelfstandige, beschermde woonruimte, terwijl de huisvesting meestal op groepswonen is gericht.

De nieuwe instroom wordt ook gekenmerkt door een verjongingstrend, die een belemmering vormt voor de aansluiting. Ook is het personeel onvoldoende toegerust om op deze complexiteit in te spelen. Het aantal cliënten met indicatie VG6 en VG7 neemt toe. Deze ontwikkelingen vragen investering in bijscholen en opleiden van het personeel en ander personeelsmanagement om uitputting van zorgverleners te voorkomen.

De regio wil intensiever samenwerken met de GGZ, ten behoeve van de toename in het aantal cliënten met dubbele diagnose. Er komen dus steeds jongere cliënten bij, terwijl er ook een vergrijzingstrend zichtbaar is. De levensverwachting neemt toe, wat vraagt om anticipatie van zorgaanbieders op nieuwe zorgvragen en meer verpleegkundige expertise.

Zorgregio Zaanstreek/Waterland schrijft een gering aantal actief wachtende cliënten te hebben, maar vraagt wel landelijke aandacht voor het in kaart brengen van het aantal cliënten dat wacht op beter passende zorg of een meer gewenste plek.

De knelpunten worden concluderend beschreven als volgt: met name het vinden van geschikte huisvesting blijkt lastig evenals het aanpassen van verouderde intramurale capaciteit. Hier gaat de regio voornamelijk mee aan de slag. In de regio Zaanstreek–Waterland is het aandeel indicaties gemiddeld. Lokaal loopt dit op in bijvoorbeeld Purmerend en Midden–Beemster, omdat dat daar veel mensen met een verstandelijke beperking verblijven. Het aandeel klanten dat intramuraal verkoos boven MTP, VPT en PGB ligt aanzienlijk lager in deze regio dan in de andere regio's van Zilveren Kruis.

Amsterdam (Zilveren Kruis)

Gemeenten: Amsterdam, Diemen

De algemene regioanalyse die Zilveren Kruis heeft uitgevoerd in Zaanstreek/Waterland is tevens toe te passen op de trends en ontwikkelingen in regio Amsterdam (Amsterdam en Diemen). Kenmerkend voor de regio is het hoge aandeel allochtonen, dat boven de 50% ligt en het hoge aantal inwoners dat een lage sociaaleconomische status heeft (35% ten opzichte van 20% in o.a. regio Zaanstreek/ Waterland). Het aandeel inwoners met een hoge sociaaleconomische status ligt daarentegen ook iets hoger dan in de andere regio's. Dit betekent dat er sprake is van een (groeierende) sociaaleconomische kloof in de bevolking. Het aandeel cliënten met een MPT daalt sterk ten opzichte van de andere regio's, maar het aantal klanten met VPT blijft vrijwel ongewijzigd in de gehele regio van Zilveren Kruis.

In regio Amsterdam is er sprake van twee grote uitdagingen: allereerst het realiseren van logeervoorzieningen waarbij er specifiek aandacht komt voor de niet-westerse doelgroep en ten tweede wil het zorgkantoor dat er binnen de regio wordt onderzocht welke vraag naar langdurig verblijf met een lage begeleidingsintensiteit er is onder klanten met een VG-indicatie, waar ook GGZ-problematiek en forse gedragsproblemen een rol spelen.

Kennemerland (Zilveren Kruis)

Gemeenten: Beverwijk, Bloemendaal, Castricum, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen, Zandvoort

De algemene regioanalyse die Zilveren Kruis heeft uitgevoerd in Zaanstreek/Waterland is tevens toe te passen op de trends en ontwikkelingen in regio Kennemerland. Regio Kennemerland wordt gekenmerkt door een relatief hoog aantal inwoners met een hoge SES (sociaaleconomische status) en een laag aantal inwoners met een lage SES. Tevens wonen er meer autochtonen en minder inwoners van niet-westerse afkomst.

Qua indicaties met inwoner scoort Kennemerland gemiddeld, behalve in de gemeenten met instellingsterreinen (Heemstede en Heemskerk voor VG-zorg). In deze regio is tevens de grootste instelling gesitueerd op het gebied van gespecialiseerde epilepsiezorg.

Er is sprake van een goede spreiding van zorg, behalve wat betreft intramuraal aanbod voor mensen met een zintuigelijke beperking en wat betreft SGLVG-plaatsen. Hier gaat het zorgkantoor niet actief mee aan de slag, omdat deze zorg wordt aangeboden door zorgaanbieders in andere regio's.

Amstelland en de Meerlanden (en Zuid-Holland Noord) (Zorg en Zekerheid)

Gemeenten: Aalsmeer, Amstelveen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn (en Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Zoeterwoude)

Demografisch vertonen deze regio's veel overeenkomsten met de landelijke demografische gegevens. Het grootste gedeelte van de Wlz-populatie bestaat uit vrouwelijke cliënten in de leeftijd van 80–90 jaar oud. Er is sprake van vergrijzing, wat inhoudt dat deze groep zal blijven groeien, naarmate de gemiddelde leeftijd toeneemt.

De uiteindelijke vraag per regio wordt bepaald door het aantal cliënten dat een geldige, door CIZ afgegeven indicatie verzilvert in de desbetreffende regio. Deze cliënten kunnen ook uit andere regio's dan de afgifteregio komen. Dit bemoeilijkt het inschatten van de vraagontwikkeling. De vraag ontwikkelt zich volgens het landelijke beeld: relatief grote afname van vraag naar lage zorgzwaarte en relatief kleine toename van hoge zorgzwaarte, waardoor de totale vraag afneemt, maar het aantal VG-clianten neemt toe. De instroom van de hoge ZZP's is lager dan de uitstroom van de lage ZZP's, maar deze instroom zal naar verwachting toenemen, waardoor geen leegstand zal ontstaan. Het aanbod in beide regio's is voldoende, op basis van het minimale aantal actief wachtenden. Het zorgkantoor is voornemens na te gaan waarom het aantal geldige indicaties vrijwel overeenkomt met het aantal cliënten in zorg, aangezien niet elke cliënt zijn indicatie verzilvert. Er is mogelijk sprake van bovenregionale cliënten. Het MPT, dat sinds drie jaar de nieuwe leveringsvorm voor extramurale zorg is, is een veelgevraagde vorm van alternatieve zorg in beide regio's (2016: AM:35%, ZHN:42%). Het MPT wordt met name gevraagd ter overbrugging tot er een intramurale plaats beschikbaar komt voor de cliënt.

Concluderend kan er gesteld worden dat de sector GZ stabiel is, hoewel het aantal cliënten licht afneemt en het aantal geldige indicaties toeneemt. Er is voldoende zorg ingekocht, maar onvoldoende zorg beschikbaar die aansluit bij de wens van de cliënt. Voorgenomen beleidsplannen zijn dan ook voornamelijk het verschuiven van de zorg op basis van de wens per cliënt. Tevens is het zorgkantoor voornemens de mogelijkheid voor het afnemen van een VPT te stimuleren in de regio AM, waar deze sterk afneemt ten opzichte van de regio ZHN, waar zelfs een toename te zien is.

Deel 2:

Aanbodzijde

Aanbodzijde: andere organisaties

Om een adequaat beeld te krijgen van de ontwikkelingen op de markt voor verstandelijk gehandicaptenzorg in Noord-Holland, is het noodzakelijk om de vraag- en aanbodkant binnen deze provincie te analyseren. De wensen en voornemens van de zorgkantoren zijn bekend, maar hoe worden deze wensen en voornemens uiteindelijk in de praktijk vormgegeven door de zorginstellingen die in de regio's actief zijn? In deze paragraaf worden de speerpunten, capaciteit en verblijfsmogelijkheid van de concurrerende organisaties in kaart gebracht. In tabel 1 is de capaciteit van alle verstandelijk gehandicapten zorginstellingen in Noord-Holland afgebeeld. In bijlage 1 is de uitgebreidere versie van deze tabel te vinden, waarin de capaciteit van afzonderlijke locaties per organisatie vermeld staat.

De informatie die in deze tabel wordt weergegeven is de basis voor het gehele marktonderzoek en is verkregen via het CIBG, dat de lijst heeft opgesteld op basis van de gegevens van 2017. Dit houdt in dat alle instellingen WTZi-toegelaten zijn. In de regio is een aantal instellingen actief dat niet op deze lijst stond. Deze instellingen bieden branchevreemd VG-zorg aan in de regio, dus worden in het verloop van dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Binnen deze categorie vallen o.a. Stichting Omega, De Waggelmannetjes, Stichting Dimar. Een aantal organisaties dat branchevreemd gehandicaptenzorg aanbiedt, is wel te vinden via Zorgkaart Nederland, maar wordt in dit onderzoek niet meegenomen.

Aanbieders	Capaciteit organisatie
's Heeren Loo Zorggroep	828
Abrona	22
Anja Kramer	5
Ascencio Zorg B.V.	61
Axon Zorg B.V.	0
Bea B.V.	19
Bronx Hulp en Ondersteuning op maat B.V.	13
Flex Zorg B.V.	3
Gezinshuis Zwaagdijk, De Bedstee	7
Jong-en-Aut	4
LeekerweideGroep	506
Multi Plus Zorg B.V.	23
Prinsenstichting	534
Raphaelstichting	304
Raphaelstichting voor Sociale Heilpedagogie	134
Sentinel Zorg	18
Stichting Accuraat Begeleid Wonen	3
Stichting AMSTA	256
Stichting Bronx Begeleid Wonen	3
Stichting BuitenGewoon	6

Stichting Cordaan	1136
Stichting D.W.R.P.	10
Stichting De Driestroom	15
Stichting De Hartekamp Groep	834
Stichting De Linde	17
Stichting De Praktijk	14
Stichting de vier jaargetijden	7
Stichting De Waerden	230
Stichting Esdégé-Reigersdaal	821
Stichting Heliomare	21
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	74
Stichting Lijn 5	139
Stichting Lijn5	61
Stichting Maatwerk in Zorg	4
Stichting Mies	20
Stichting Odion	319
Stichting Ons Huis Heemskerk, Respijt Zorg	6
Stichting Ons Tweede Thuis	1551
Stichting Ons Verlangen	11
Stichting PARLAN	14
Stichting Philadelphia Zorg	621
Stichting Philadelphia Zorg Amsterdam	195
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	238
Stichting Simetri	2
Stichting Zonnehuizen	14
Unal Zorg B.V.	6
William Schrikker Stichting Zorg & Wonen	4
Woon-Zorgboerderij de Elsenburg	9
Zorgboerderij De Steenuil	4
Zorginstelling Het Groene Erf B.V.	14
Eindtotaal	9160

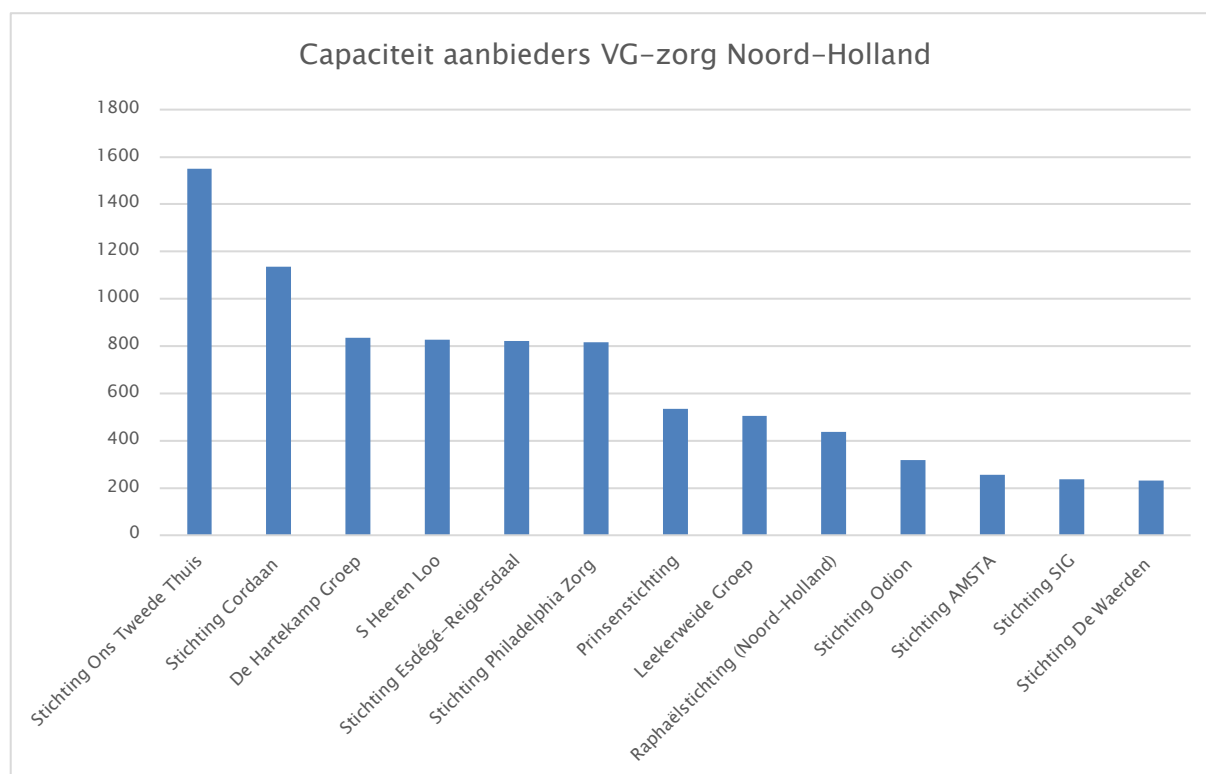
Tabel 1: Totale capaciteit VG-instellingen Noord-Holland (Bron: CIBG)

In tabel 2 zijn de 12 grootste concurrenten geselecteerd uit de lijst van tabel 1. De overige instellingen zullen hierna worden gecategoriseerd als 'overig'. De 12 grootste concurrenten die in dit onderzoek worden geanalyseerd zijn de volgende zorginstellingen, de overige instellingen hebben een totale capaciteit van 653. In de tabel op de volgende pagina is de capaciteit en het marktaandeel in het zorggebied (afgerond) berekend.

<i>VG-zorginstelling</i>	Capaciteit	Marktaandeel N-H (afgerond)
<i>'s Heeren Loo</i>	828	9%
<i>Leekerweide Groep</i>	506	6%
<i>Prinsenstichting</i>	534	6%
<i>Stichting AMSTA</i>	256	3%
<i>Stichting Cordaan</i>	1136	12%
<i>Stichting De Hartekamp Groep</i>	834	9%
<i>Stichting De Waerden</i>	230	3%
<i>Stichting Esdégé-Reigersdaal</i>	821	9%
<i>Stichting Odion</i>	319	3%
<i>Stichting Ons Tweede Thuis</i>	1551	17%
<i>Stichting Philadelphia Zorg</i>	816	9%
<i>Stichting SIG</i>	238	3%
<i>Subtotaal</i>	8069	
<i>Raphaëlstichting (Noord-Holland)</i>	438	5%
<i>Overig</i>	653	7%
TOTAAL	9160	100%

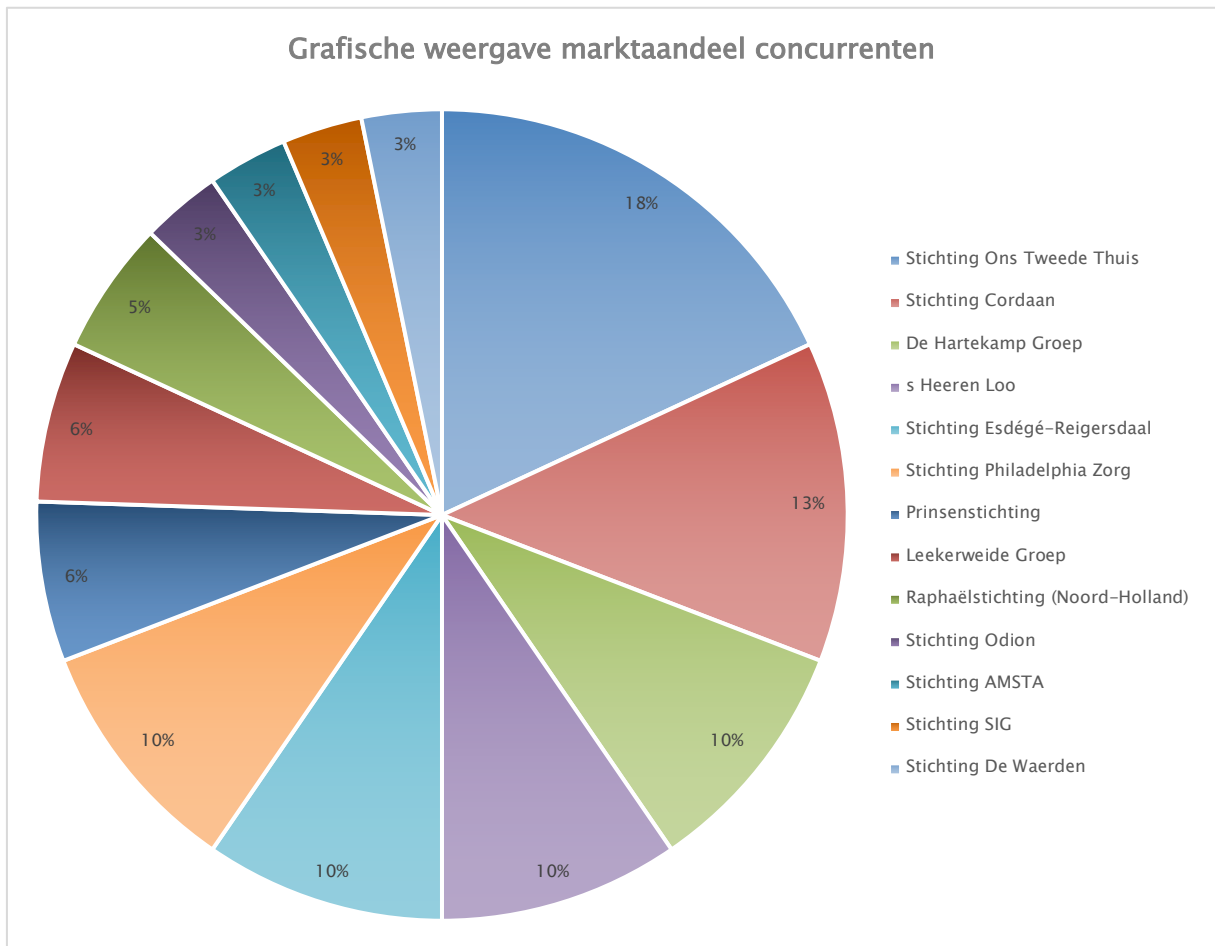
Tabel 2: Marktaandeel per VG-instelling in Noord-Holland (Bron: CIBG)

Uit de tabel kan worden opgemaakt dat Ons Tweede Thuis in Noord-Holland de grootste capaciteit aanbiedt, de Raphaëlstichting op de 9^e plaats staat en dat stichting De Waerden de kleinste concurrent is wat capaciteit betreft. Dit is ook te zien in de staafdiagram die op basis van tabel 2 is gemaakt (zie tabel 3). De organisaties die kleiner zijn dan De Waerden zijn niet meegenomen in dit onderzoek.

Tabel 3: VG-zorginstellingen Noord-Holland

De onderstaande cirkeldiagram geeft de marktaandelen weer zoals die in percentages zijn aangegeven in tabel 1. Uit deze tabel blijkt dat Stichting Ons Tweede Thuis, Stichting Cordaan, 's Heeren Loo en Philadelphia Zorg iets minder dan de helft van de capaciteit van heel Noord-Holland realiseren. Het marktaandeel van de overige organisaties (7%) is in deze tabel namelijk niet meegenomen.

Tabel 4: Marktaandeel per organisatie in Noord-Holland

Om inzichtelijk te maken welke soorten zorg er door de concurrent aangeboden worden in de regio en op welke speerpunten het beleid van de concurrent gebaseerd is. De Raphaëlstichting is niet meegenomen in deze lijst. Zij staan geregistreerd bij het CIBG als een organisatie die in 2017 een capaciteit van 438 had. Dit cijfer komt niet overeen met het totale aantal verstandelijke gehandicapten waar De Raphaëlstichting zorg aanbiedt, omdat ongeveer veertig van hen de indicatie VV (Verzorging en Verpleging) of LG (Lichamelijk Gehandicapt) hebben. Dit kan bij andere organisaties ook het geval zijn. Daarnaast heeft de locatie van De Raphaëlstichting te Den Haag ook nog tachtig cliënten. De cijfers in dit rapport zijn gebaseerd op het aantal VG-indicaties dat bekend is bij de WTZi en het aantal bedden dat de organisaties officieel beschikbaar hebben. Het aantal cliënten kan in de praktijk enigszins afwijken, zoals bij De Raphaëlstichting het geval is.

Naam	Capaciteit (2017)	Speerpunten
<i>'s Heeren Loo</i>	Capaciteit: 828 's Heeren Loo biedt meer dan 125 jaar in het hele land zorg, begeleiding, ondersteuning en behandeling aan mensen met een verstandelijke beperking in alle leeftijden en voorziet in woon- en werkplaatsen.	's Heeren Loo begeleidt kinderen in de ontwikkeling, volwassenen in het behouden van hun zelfstandigheid door middel van trainingen en biedt senioren een woonplaats, hulp aan huis of dagbesteding
<i>Leekerweide Groep</i>	Capaciteit: 506 Leekerweide biedt therapie, woonbegeleiding, dagbesteding, onderzoek, behandeling voor jong en oud. Leekerweide is uitsluitend actief in de provincie Noord-Holland.	Het doel is de cliënt in de maatschappij te laten meedraaien. Daarom biedt Leekerweide hulp op werk of aan huis. Leekerweide biedt naast VPT en MPT ook intramurale Zorg in Natura aan en wil haar bewoners in een rustige en veilige omgeving onderbrengen.
<i>Prinsenstichting</i>	Capaciteit: 534 De Prinsenstichting maakt deel uit van de Stichting De Opbouw, die actief is in de provincies Noord-Holland, Utrecht en Gelderland.	De Prinsenstichting begeleidt mensen in alle leeftijden met een verstandelijke (of meervoudige) beperking. De Prinsenstichting heeft een groot aantal zorginhoudelijke specialisten in huis, zoals psychologen, pedagogen, logopedisten, fysiotherapeuten en meerdere gespecialiseerde artsen verstandelijk gehandicapten (AVG).
<i>Stichting AMSTA</i>	Capaciteit: 256 AMSTA heeft 13 woonlocaties verspreid door Amsterdam.	AMSTA (Amsta Karaad) biedt ondersteuning en begeleiding op maat aan verstandelijk gehandicapten. De ondersteuning varieert van 24-uurs begeleiding tot ondersteuning op verzoek.
<i>Stichting Cordaan</i>	Capaciteit: 1136 35 locaties in Amsterdam (1 in Diemen), verstandelijk gehandicaptenzorg is klein onderdeel en bestaat alleen uit dagbesteding. Voorziet verder ook in ouderen- en palliatieve zorg etc.	'Bij Cordaan helpen we iedereen, van jong tot oud, die korte of lange tijd verpleging, verzorging, begeleiding en/of ondersteuning nodig heeft. Als u bent aangewezen op verzorging en verpleging, als u een verstandelijke beperking heeft of als u met chronische psychische problemen kampt. Zodat u zo lang mogelijk zelfstandig kunt blijven.

		Liefst thuis, in uw eigen omgeving. En als dat niet kan, in een omgeving waar u zich veilig voelt.' Cordaan streeft ernaar mensen zolang mogelijk zelfstandig te laten wonen. De begeleiding is hierop gericht.
<i>Stichting De Hartekamp Groep</i>	Capaciteit: 834 Stichting De Hartekamp Groep Haarlem bestaat uit 50 locaties die allemaal gesitueerd zijn in Noord-Holland.	Hartekamp Groep ondersteunt mensen met een beperking in alle leeftijden. Zij bieden diverse begeleidingsvormen aan, van begeleiding op school tot tandheelkundige en medische zorg en (begeleid) wonen.
<i>Stichting De Waerden</i>	Capaciteit: 230 Stichting De Waerden bestaat uit 20 locaties waar verstandelijk gehandicapten (begeleid) zelfstandig wonen, 24-uurs ondersteuning of een zinvolle dagbesteding krijgen.	Ondersteuning bieden aan kinderen, volwassenen, ouderen en gezinnen waarvan één of beide ouders een verstandelijke beperking, stoornis in het autistisch spectrum heeft of bij wie een dubbele diagnose is vastgesteld.
<i>Stichting Esdégé-Reigersdaal</i>	Capaciteit: 821 Esdégé-Reigersdaal bestaat uit 21 locaties in Den Helder en omgeving.	Het belangrijkste voor deze organisatie is hun cliënten met een beperking aan zinvolle dagbesteding helpen en ondersteuning te bieden bij opvoeding en school. Op de website is een plattegrond gepubliceerd van de winkellocaties waar cliënten producten en diensten verzorgen.
<i>Stichting Odion</i>	Capaciteit: 319 Er vallen 35 locaties onder deze organisatie, waar cliënten in alle leeftijden met een blijvende zorgvraag met betrekking tot een lichamelijke of verstandelijke beperking worden ondersteund.	Streven naar een dermate ondersteuning dat de afhankelijkheid van hun omgeving door de cliënten zo minimaal mogelijk ervaren wordt. Dit probeert Odion met name te bewerkstelligen door intensieve pedagogische begeleiding voor gezinnen en dagbesteding voor volwassenen.
<i>Stichting Ons Tweede Thuis</i>	Capaciteit: 1551 Meer dan 70 locaties in Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Haarlem, Haarlemmermeer, Ouder-	Kernbegrip is zelfbewustzijn: zelf wijst op uniciteit, bewust wil zeggen dat je je realiseert in welke omgeving je je bevindt en zijn heeft betrekking op het bestaan en

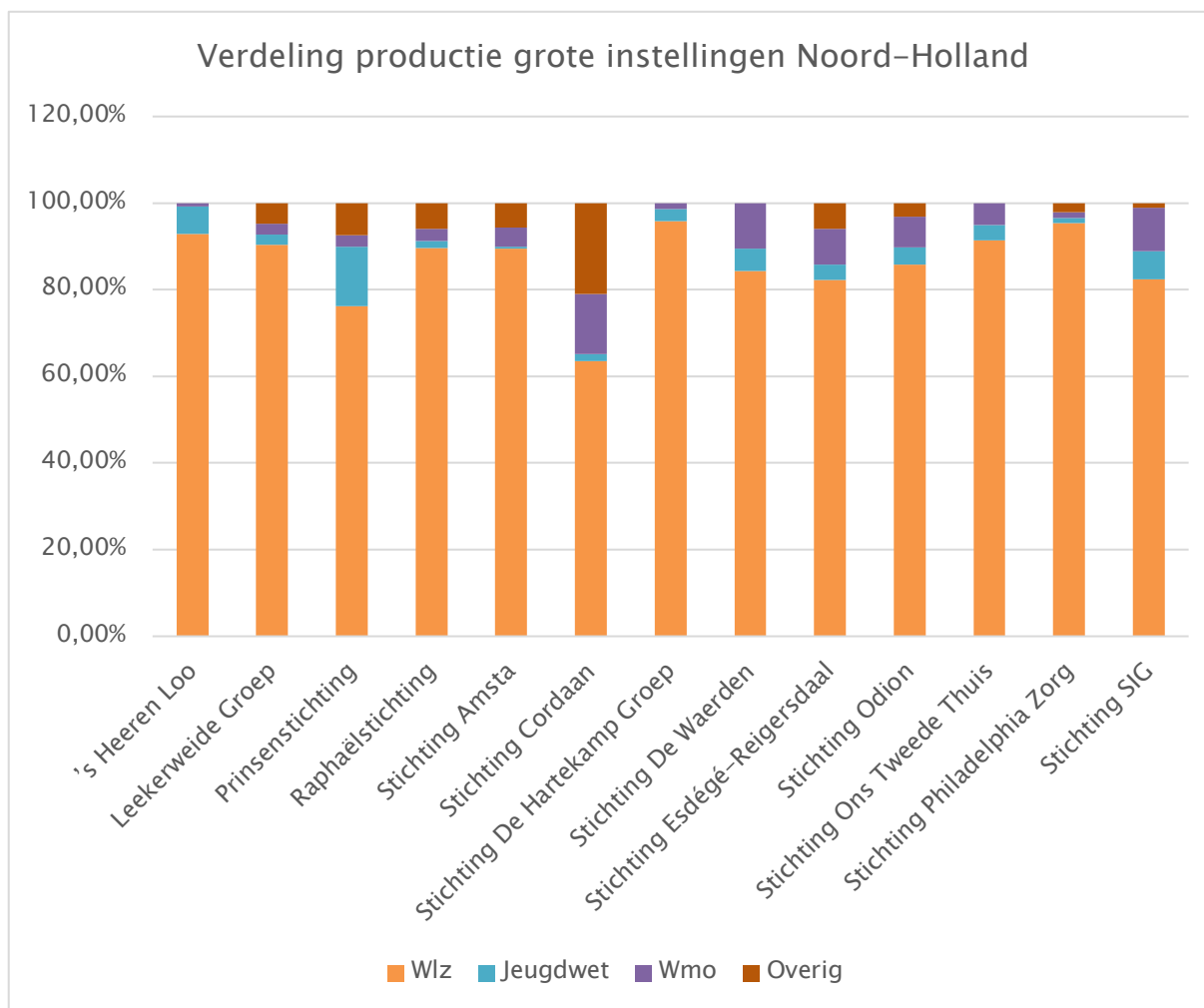
	Amstel, Uithoorn en in de regio Zuid- en Midden-Kennemerland.	zelfkennis. Het doel is samenwerken aan een leven voor kinderen en volwassenen met een beperking waarin zij zichzelf kunnen zijn in een omgeving die bekend is.
<i>Stichting Philadelphia Zorg</i>	Capaciteit: 816 Philadelphia biedt al meer dan 50 jaar op 600 locaties door heel Nederland zorg aan (licht) verstandelijk beperkten, ernstig meervoudig beperkten, ouderen, jeugd en gezin en mensen met moeilijk verstaanbaar gedrag. Philadelphia heeft in Amsterdam e.o. 41 locaties.	Mensen met een beperking ondersteunen en een zo prettig mogelijk leven bieden vanuit het perspectief van naastenliefde. Naastenliefde uiten zoals in het Bijbelverhaal van de barmhartige Samaritaan uiteengezet wordt, is het belangrijkste speerpunt van Philadelphia.
<i>Stichting SIG</i>	Capaciteit: 238 SIG bestaat uit acht locaties in de regio Haarlem.	SIG is een kleinschalige HKZ-gecertificeerde organisatie voor mensen met een verstandelijke beperking en/of stoornis in het autistisch spectrum.

Tabel 5: 12 grootste instellingen in Noord-Holland (capaciteit en speerpunten)

Om het beeld van het soort cliënten dat deze organisaties onder hun hoede hebben te verduidelijken, wordt in de onderstaande afbeeldingen (tabel 6 en 7) de productie van de 12 grote organisaties weergegeven aan de hand van de geldstromen die zij ontvangen. Deze gegevens zijn afkomstig uit de eigen jaarverslagen van de organisaties.

	Wlz	Jeugdwet	Wmo	Overig
<i>'s Heeren Loo</i>	92,9%	6,4%	0,7%	0%
<i>Leekerweide Groep</i>	90,4%	2,4%	2,5%	4,7%
<i>Prinsenstichting</i>	76,2%	13,7%	2,7%	7,4%
<i>Raphaëlstichting</i>	89,7%	1,5%	2,8%	6%
<i>Stichting Amsta</i>	89,5%	0,5%	4,4%	5,6%
<i>Stichting Cordaan</i>	63,5%	1,7%	13,8%	21%
<i>Stichting De Hartekamp Groep</i>	95,9%	2,8%	1,3%	0%
<i>Stichting De Waerden</i>	84,3%	5,2%	10,5%	0%
<i>Stichting Esdégé-Reigersdaal</i>	82,3%	3,5%	8,2%	6%
<i>Stichting Odion</i>	85,8%	4%	7,1%	3,1%
<i>Stichting Ons Tweede Thuis</i>	91,4%	3,5%	5,1%	0%
<i>Stichting Philadelphia Zorg</i>	95,4%	1,2%	1,3%	2,1%
<i>Stichting SIG</i>	82,4%	6,5%	10,1%	1%

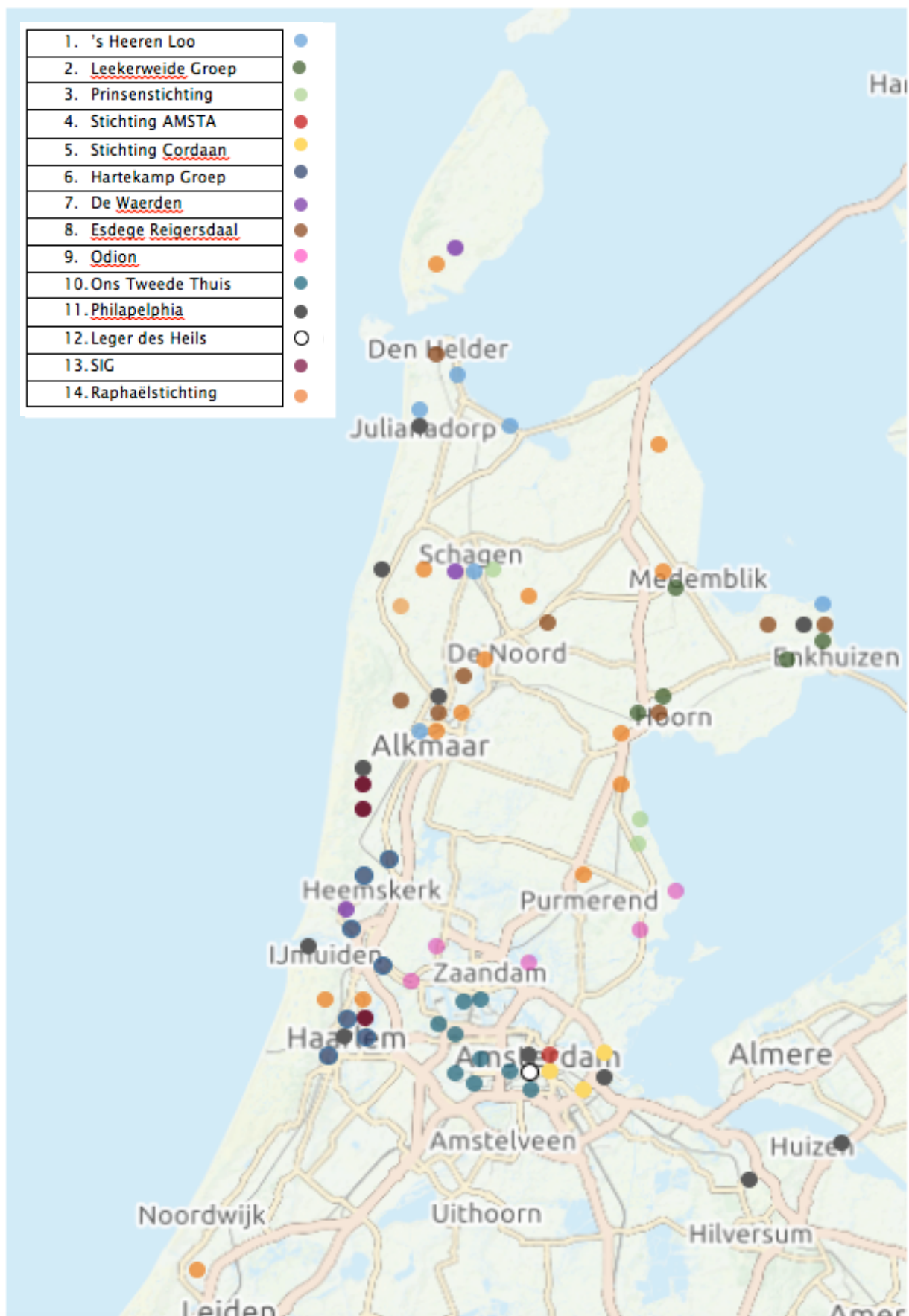
Tabel 6: Verdeling productie grote aanbieders (Bron: <https://www.desan.nl/net/DoSearch/Search.aspx>)

Tabel 7: Grafische weergave productie (tabel 6)

Nu bekend is welke WTZi-toegelaten instellingen nog meer zorg bieden aan verstandelijk gehandicapten in Noord-Holland, wat hun marktaandeel, capaciteit, beleid en speerpunten zijn en met welk geld zij hun zorg financieren, is de aanbodzijde van de markt op grond van diverse vereisten gedefinieerd. Op afbeelding 2 zijn de grote organisaties letterlijk in kaart gebracht, omdat elk bolletje een locatie met een hogere capaciteit dan 25 weergeeft. Dit geeft de spreiding van de organisaties aan binnen Noord-Holland. Om hier adequate conclusies uit te kunnen trekken, is demografische kennis van het gebied vereist. Hier wordt later op teruggekomen. Na de afbeelding die de spreiding vertoont, wordt op de zes grootste concurrenten nogmaals ingezoomd en gekeken naar hoe zij zich onderscheiden binnen de regio.

Wie zit waar?

Afbeelding 2: Spreiding grootste concurrenten Noord-Holland

6 concurrenten in beeld

Ons Tweede Thuis heeft meer dan 70 locaties binnen het zorggebied van de Raphaëlstichting, namelijk in Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Haarlem, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn en in de regio Zuid- en Midden-Kennemerland. Ons Tweede Thuis is met een capaciteit van meer dan 1500 plaatsen de grootste concurrent in het zorggebied. Ons Tweede Thuis biedt zorg aan cliënten met een verstandelijke beperking, autisme en niet-aangeboren hersenletsel. Dit doen zij door middel van ondersteuning thuis, zoals gespecialiseerde oppas, praktische pedagogische gezinsbehandeling en psychosociale hulpverlening voor ouders, ondersteuning op school, zoals speciale buitenschoolse en vakantieopvang, begeleiding leerplichtige thuiszitters en integratiebegeleiding etc. Ook biedt Ons Tweede Thuis zorg in woonvoorzieningen, een adviespunt, een polikliniek, aan mensen met niet-aangeboren hersenletsel, mensen met autisme en heeft Ons Tweede Thuis een eigen academie. De medewerkers zijn gespecialiseerd in bijkomende problematiek binnen de doelgroep, zoals criminaliteit, verslavingen etc. Ons Tweede Thuis is tevens gespecialiseerd in complexere zorg, zij biedt bijvoorbeeld trainingen aan over doelgroepen van mensen met een ernstige meervoudige beperking en mensen met een licht verstandelijke beperking en moeilijk verstaanbaar gedrag. Ook wordt Ons Tweede Thuis gekenmerkt door deskundigheid op het gebied van therapieën, zoals EMDR. Ons Tweede Thuis wil door middel van begeleiding in samenwerking met de familie de vraag naar intensievere zorg proberen te voorkomen. Dit is hun belangrijkste speerpunt.

Hartekamp Groep bestaat 65 jaar en heeft 50 locaties en een totale capaciteit van meer dan 800 plaatsen in het zorggebied van de Raphaëlstichting. Deze locaties zijn gecategoriseerd in 4 soorten: wonen, werken, leren, ondersteunen. Hartekamp Groep wil een zo goed mogelijk leven in een veilige omgeving creëren voor mensen met een beperking in alle leeftijden. Zij bieden diverse zorgvormen aan, van begeleiding op school tot tandheelkundige en medische zorg en (begeleid) wonen. Hartekamp Groep streeft ernaar om de cliënten te onderwijzen, omdat ook mensen met een beperking nooit uitgeleerd zijn. Ouders wordt de mogelijkheid geboden de zorg periodiek uit handen te geven, waarvoor Hartekamp samenwerkt met stichting de Wielewaal voor logeren, zaterdag- en vakantiedagopvang. Voor kinderen met VG-indicatie 5-8 is er een speciaal logeeraanbod. Er worden diverse woonmogelijkheden aangeboden: beschermd wonen met passende ondersteuning, wonen in een woonwijk of zelfstandig met hulp. Om de ontwikkeling van de cliënten te stimuleren worden er cursussen aangeboden in het

Cursuscentrum en voor de oudere cliënten heeft de Hartekamp Groep een gespecialiseerd uitzendbureau: Het Loopbaancentrum, waar mensen met een (verstandelijke) beperking aan een baan worden geholpen. Hartekamp Groep biedt ook deskundige zorg aan cliënten met ernstig meervoudige beperking en/of moeilijk verstaanbaar gedrag. Het belangrijkste doel van Hartekamp Groep is de cliënt stimuleren het beste uit zichzelf te halen door te blijven ontwikkelen en eigen keuzes te blijven maken (Corporate folder de Hartekamp Groep).

Esdégé-Reigersdaal opereert in Noord-Holland. Zij ondersteunen mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking of niet-aangeboren hersenletsen in de regio Noord-Holland Noord. Esdégé-Reigersdaal probeert onder andere door cliënten producten of diensten te laten leveren in 41 winkellocaties om de participatie in de maatschappij te stimuleren. Esdégé-Reigersdaal zet bewust in op het aanbieden van (para)medische voorzieningen voor mensen met een beperking, zoals een afasiecentrum, diëtisten, fysiotherapeuten, huisartsen, speltherapeuten, ergotherapeuten, gedragsdeskundigen, logopedisten en tandartsen. Zij zijn op de hoogte van specifieke problemen die samenhangen met diverse aandoeningen en syndromen. Esdégé biedt hulp bij opvoeding, schoolgaan, logeren, wonen en verzorgt dagbestedingen en vrijetijdsactiviteiten en begeleidt bijvoorbeeld op kleinschalig niveau ouders in het verzorgen van kinderen met moeilijk verstaanbaar gedrag en/of die ernstig meervoudige gehandicapt zijn.

Philadelphia Zorg Amsterdam e.o. is onderdeel van Philadelphia, een christelijke zorgorganisatie die al meer dan 50 jaar op 500 locaties door heel Nederland zorg aan 7500 mensen die (licht) verstandelijk of (ernstig) meervoudig beperkt zijn en/of mensen die moeilijk verstaanbaar gedrag vertonen. Ook biedt Philadelphia deskundige zorg aan mensen met autisme en mensen met auditieve beperkingen. In Amsterdam en omstreken heeft Philadelphia 41 locaties, waar ambulante zorg, wonen, dagbesteding en logeren worden aangeboden. Kenmerkend voor Philadelphia is dat zij een christelijke organisatie zijn en vanuit het perspectief van de christelijke invulling van naastenliefde hun zorg vormgeven. Philadelphia beschikt over eigen gedragsdeskundigen, fysiotherapeuten, logopedisten en ergotherapeuten. De locaties zijn kleinschalig om maatwerk toe te kunnen passen. Philadelphia wil de mens zijn eigen regie laten behouden door hem of haar te ondersteunen en door zo min mogelijk regels te laten belemmeren. Met *De Bedoeling* heeft Philadelphia een regelarme manier van werken, waarmee zij op termijn zelforganisatie willen realiseren, waarbij teams meer handelsruimte krijgen. Philadelphia neemt deel aan het Kwaliteitskader en Stichting 'Mijn Geld en Zo'.

Cordaan opereert alleen in Amsterdam met een capaciteit van meer dan 1000 plaatsen. De organisatie biedt uitsluitend zorg, begeleiding en behandeling aan verstandelijk gehandicapten in alle leeftijden, van licht tot zeer ernstig verstandelijk beperkt, met of zonder bijkomende beperkingen. Cordaan heeft een team behandeling en expertise met Artsen voor Verstandelijk Gehandicapten (AVG), gedragsdeskundigen, fysio-, oefen-, ergo-, hydro-, of muziektherapeuten en logopedisten. Cordaan wijst op het feit dat Amsterdam een groeiende minderheden-stad is en dat er wel degelijk sprake is van verschil tussen gezondheid en de zorgvraag van ouderen met een westerse en ouderen met een niet-westerse achtergrond. Deze groei in de vraag naar zorg, heeft tot gevolg dat de vraag naar woningen het aanbod overstijgt. Ouders hebben meer behoefte aan mogelijkheden voor logeren en/of deeltijd wonen en steeds meer jongeren met een licht verstandelijk beperking komen in aanraking met de politie, waardoor de soort zorg ook verandert. Om (potentiële) cliënten op een toegankelijke manier mee te laten denken en te betrekken bij de ontwikkelingen van de organisatie geeft Cordaan vier keer per jaar het blad Corso uit. Dit blad voldoet voor zover mogelijk aan de Europese Richtlijnen voor eenvoudige en leesbare teksten voor mensen met een verstandelijke beperking. Ook neemt Cordaan veel deel aan de Green Deal en Milieuthermometer Zorg.

's Heeren Loo biedt voornamelijk hulp aan (gezinnen van) verstandelijk gehandicapten in de vorm van hulp bij opvoeding, hulp thuis, beschermd of begeleid wonen, dagopvang, leren, werk en dagbesteding en hulp bij vrijetijdsinvulling. 's Heeren Loo biedt deskundige zorg aan mensen met autisme, doofblindheid, (licht) verstandelijke of ernstig meervoudige beperkingen, niet-aangeboren hersenletsel, foetaal alcoholyndroom etc. 's Heeren Loo heeft een eigen expertisecentrum, Advisium, waar specialistisch onderzoek wordt uitgevoerd en waar medicijnen, hulpmiddelen en therapie op maat worden verstrekt. 's Heeren Loo wil mensen met een beperking helpen om hun leven in te vullen zoals zij dat zelf willen. Daarom bieden ze hulp die varieert van lichte ondersteuning aan huis tot intensieve 24-uurs opvang op woonlocaties. 's Heeren Loo is van oorsprong een christelijke organisatie en hecht vanuit het rentmeesterschapsperspectief veel waarde aan de zorg voor het milieu. De cliënt wordt betrokken in dit proces, want 's Heeren Loo en de academie voor Zelfstandigheid hebben samen een educatiepakket ontwikkeld: 'Het milieu en ik'. Cliënten kunnen door middel van opdrachtkaarten in dit programma op zoek gaan naar wat milieu en duurzaamheid is en wat zij zelf kunnen doen.

Afbeelding 3: Voorbeeld cliëntspelkaart 'Milieu'

Deel 3:

Vraagzijde

Vraagzijde

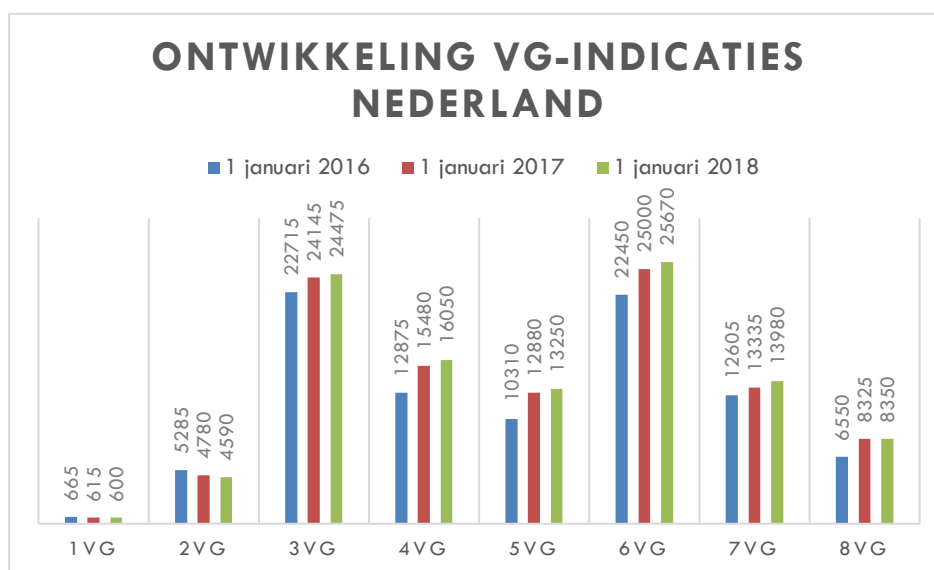
Vraagzijde: Ontwikkelingen op de markt

Om de vraagzijde in beeld te krijgen, is er een antwoord vereist op de volgende vragen: wie stelt de (zorg)vraag en hoe wordt deze vraag beïnvloed door externe factoren? De cliënt met een VG-indicatie, woonachtig in Noord-Holland, stelt de zorgvraag en de markt rondom deze vraag wordt beïnvloed door juridische en demografische ontwikkelingen. In deze paragraaf wordt dit antwoord verder uitgewerkt en wordt er een duidelijk beeld geschetst van de (potentiële) cliënt van De Raphaëlstichting.

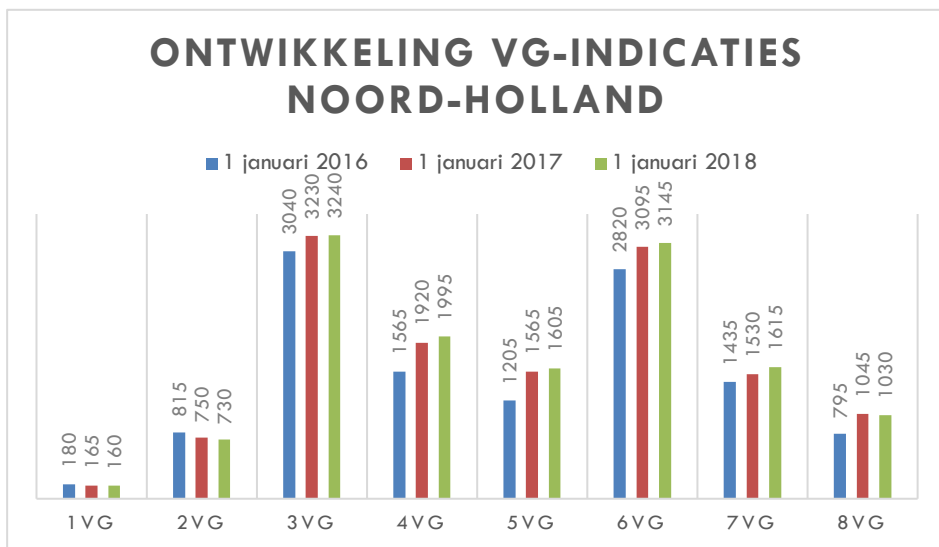
Juridische ontwikkelingen

In Nederland neemt de totale productie van gehandicaptenzorg toe. Er zijn een aantal ontwikkelingen die deze groei beïnvloeden. Allereerst de verandering van AWBZ naar Wlz. Het doel van de hervorming van de AWBZ was de cliënt zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Ten tweede zijn de ZZP/VG 01 en 02 geëxtramuraliseerd ten gevolge van deze juridische wijziging, wat inhoudt dat deze cliënten langer thuis moeten blijven wonen en geen aanspraak kunnen maken op intramurale zorg. Voor cliënten die voor 2013 een indicatie voor AWBZ-verblijf hebben gekregen op basis van VG1 of VG2, blijven hier recht op hebben.

Het belangrijkste gevolg van deze juridische verandering is de zichtbare afname van de indicaties (ZZP) VG1 en VG2 en een toename in de vraag naar complexere zorg, zoals in de onderstaande tabellen (CIZ) zichtbaar is. Er is zowel op landelijk als op provinciaal niveau een toename zichtbaar in het aantal indicaties, vanaf VG3. De indicaties VG3 en VG6 worden het meest afgegeven.

Tabel 8: Bron Rijksoverheid, Ministerie VWS

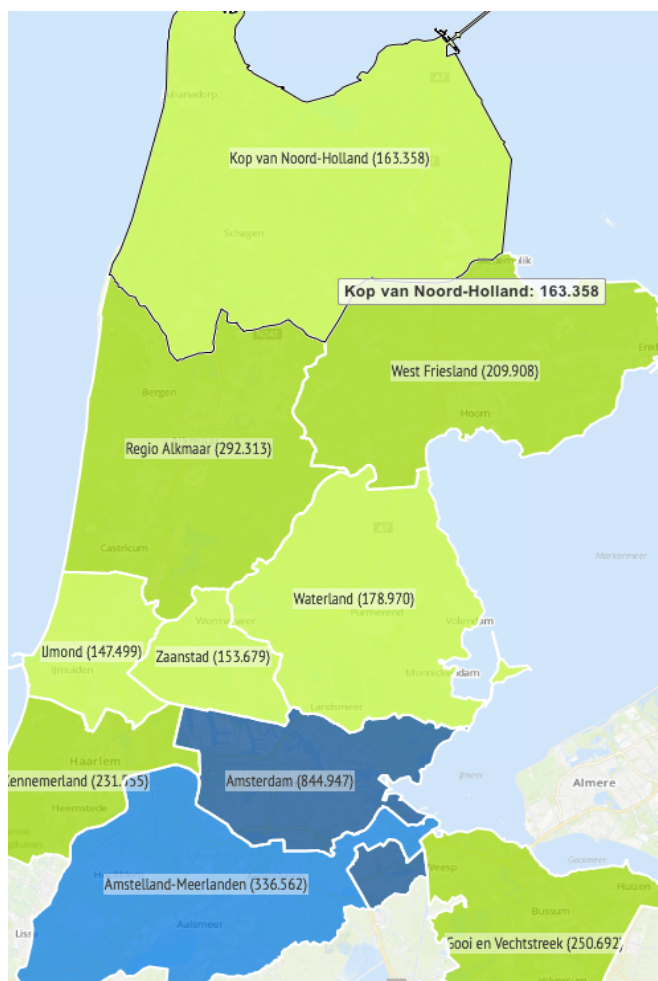
Tabel 9: Bron Rijksoverheid, Ministerie VWS

Het totale aantal VG-indicaties in Noord-Holland is toegenomen van 11860 in 2016 naar 13525 in 2018. Hierin is een afname zichtbaar van VG1 en VG2 en een toename van de andere indicaties. In totaal kunnen de WTZi-toegelaten zorginstellingen in Noord-Holland 9160 VG-cliënten onderbrengen (CIBG, 2017). Dat betekent dat de capaciteit intramurale zorg in 9160/12395 indicaties is dat er gesteld kan worden dat 74% van de indicaties gedekt kan worden met de huidige capaciteit en dat in ieder geval 26% van de mensen hun indicatie (nog) niet of extramuraal verzilverd hebben, bijvoorbeeld door middel van een persoonsgebonden budget, of dat zij zorg afnemen bij een organisatie die branchevreemd opereert in het zorggebied. De tweede ontwikkeling die de vraagzijde van de markt beïnvloedt, is de demografische ontwikkeling van Noord-Holland. In het tweede deel wordt deze ontwikkeling vergeleken met de landelijke demografische ontwikkeling en worden eventuele effecten op de zorgvraag uitgewerkt.

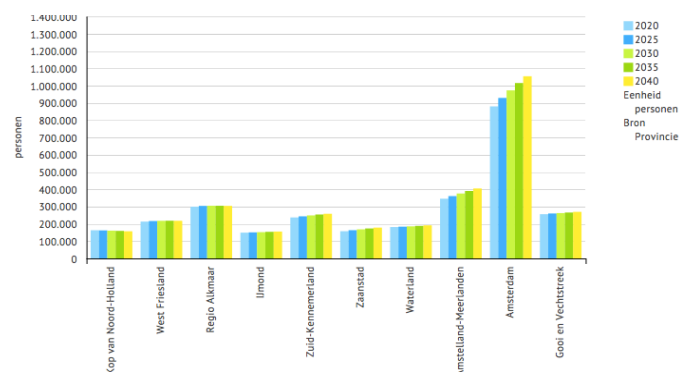
Demografische ontwikkelingen

De totale bevolking in **Noord-Holland** was in 2017 verdeeld per regio zoals in afbeelding 4 af te lezen is. In de prognose bevolking totaal per regio is een verwachte toename zichtbaar in alle regio's, behalve Holland, zoals inzichtelijk is gemaakt in afbeelding 5, waar de prognose per 5 jaar van 2020–2040 is weergegeven. Deze gegevens zijn afkomstig van data.noord-holland.nl.

Noord-Holland wordt gekenmerkt door een hoge bevolkingsgroei. In de prognose is een verwachte toename zichtbaar van 2,8 miljoen inwoners in 2017 naar bijna 3,2 miljoen inwoners in 2040. Deze toename is te verklaren aan de hand van de relatief jonge bevolking in het zuidelijke deel van de provincie en de stijgende werkgelegenheid rond metropoolregio Amsterdam, die tevens samengaat met een hoog buitenlands migratiesaldo. De verwachte groei in het noordelijke deel van de provincie is lager dan in de afgelopen decennia. Na 2030 compenseert migratie niet langer het sterfteoverschot ten gevolge van de vergrijzing. Ondanks de jonge instroom is er een vergrijzingstrend zichtbaar in de bevolkingssamenstelling in, zie afbeelding 6 en 7. Deze vergrijzings-trend heeft invloed op de zorgvraag: naar verwachting zal het aantal dementerende cliënten, evenals het aantal cliënten dat afname van mobiliteit en vitaliteit ervaart, groeien.

Afbeelding 4: Totale bevolking NH 2017

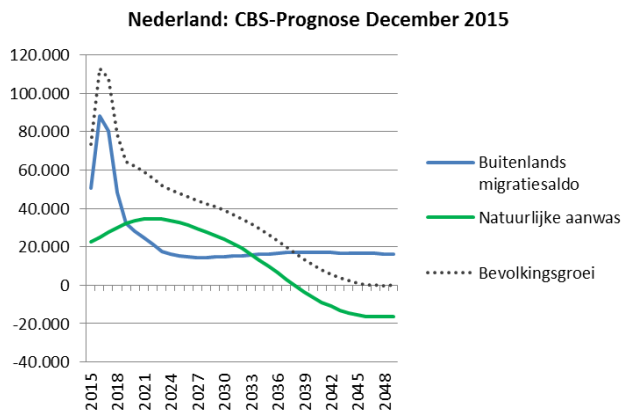

Afbeelding 5: Prognose bevolking NH per regio

	x 1.000	2017	2020	2030	2040	2017-2040
Noord-Holland	Jongeren < 15 jaar	456	456	487	516	+61
	Bevolking 15-65 jaar	1.866	1.899	1.890	1.892	+25
	Bevolking 65+ jaar	488	527	672	780	+292
Noord-Holland Noord	Jongeren < 15 jaar	108	105	105	105	-3
	Bevolking 15-65 jaar	422	423	395	369	-53
	Bevolking 65+ jaar	135	147	183	204	+68
Noord-Holland Zuid	Jongeren < 15 jaar	348	351	382	412	+64
	Bevolking 15-65 jaar	1.444	1.476	1.495	1.523	+79
	Bevolking 65+ jaar	352	380	489	576	+223

Afbeelding 6: Prognose bevolking NH per leeftijd

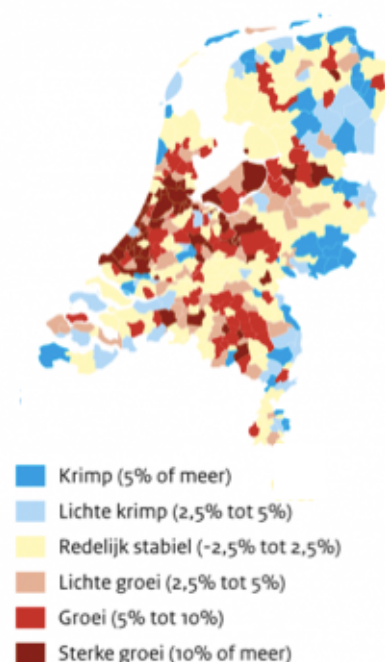
Wanneer deze gegevens naast de landelijke demografische ontwikkelingen worden gelegd, is zichtbaar in de tabel hiernaast dat de bevolking landelijk niet meer zal groeien na 2050, omdat de natuurlijke aanwas negatief zal worden na 2037 door een toename van sterfgevallen. Hierdoor zal de vergrijzing afnemen. Wel is er landelijk gezien sprake van toename van de levensverwachting: van 1950–2060 ligt deze toename rond de 20 jaar per persoon.

Afbeelding 3: Prognose bevolking Nederland

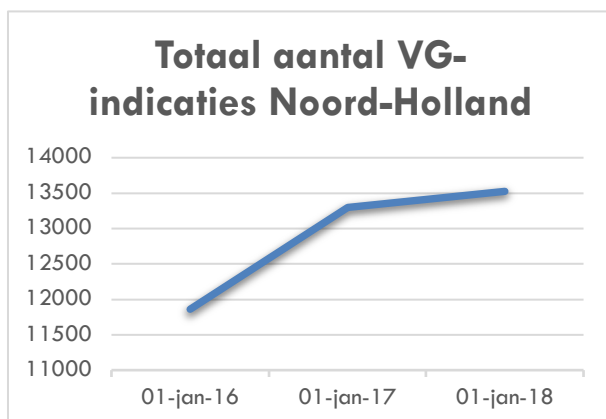
In de afbeelding 7 en 8 is de bevolkingsgroei van Nederland in kaart gebracht. De verwachte bevolkingsgroei in Noord-Holland is aan de hand van deze ontwikkelingen te verklaren. De drie factoren die deze groei bepalen zijn natuurlijke aanwas en buiten- en binnenlandse migratie. Er kan gesteld worden dat er sprake is van een verwachte toename van de bevolking in de Randstadregio en een afname van de bevolking in de overige provincies. Deze conclusie verklaart de groei van de bevolking in Noord-Holland ten opzichte van de totale bevolkingskrimp van Nederland, evenals de groei van de bevolking in het midden en zuiden van de provincie, ten opzichte van de afname van de bevolking in Noord-Holland Noord.

Bevolkingsgroei, 2015 – 2030

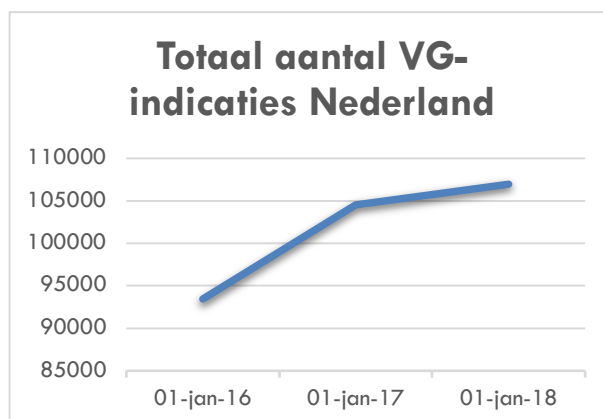

Afbeelding 8: BRON PBL, verwachte groei per gemeente, geraadpleegd via URL: [\[HTTP://WWW.PBL.NL/INFOGRAPHIC/BEVOLKINGSGROEI-2015-2030\]](http://www.pbl.nl/infographic/bevolkingsgroei-2015-2030)

Vraagzijde: (potentiële) cliënten

Tabel 10: Groei totaalaantal VG-indicaties Nederland

Tabel 11: Groei totaalaantal VG-indicaties Nederland

De ontwikkelingen binnen de markt zijn nu in kaart gebracht, maar de uiteindelijke vraagzijde van de markt wordt bepaald door de cliënt die een zorgvraag heeft. In dit onderzoek betreft dat het aantal cliënten dat een geldige, door CIZ afgegeven Wlz-indicatie op VG-grondslag verzilvert. In Noord-Holland bestaat dit aantal in 2018 uit 13525 mensen. Tabel 10 geeft het totale aantal VG-indicaties in Noord-Holland weer en in tabel 11 wordt dit aantal gecategoriseerd in VG-indicatie 1 tot en met 8 en wordt weergegeven hoeveel indicaties er per VG per gemeente in Noord-Holland zijn. De demografische ontwikkelingen die in de vorige paragraaf aan bod zijn gekomen, zijn terug te zien in de VG-indicaties per zorgkantoorregio in Noord-Holland per leeftijd (2016: CBS). Deze tabellen zijn te vinden onder Bijlage 3 en zijn hieronder samengevat in het aantal VG-indicaties per leeftijd in Noord-Holland als geheel. Deze cijfers zijn in 2017 vastgesteld over het jaar 2016. De indicaties VG3 en VG6 worden veruit het meest toegewezen. In deze tabel is iedereen opgenomen met een indicatie ZMV (zorg met verblijf). In Noord-Holland hebben in 2016 totaal 12380 personen een VG-indicatie voor ZMV gekregen volgens het CBS. Door andere afrondingen is hier een verschil met de 11860 indicaties die volgens de CIZ zijn toegekend.

	totaal	<18	18-35	35-50	50-65	65-70	70-75	75-80	80-85	85-90	90>
VG1	175	0	65	55	35	10	5	5	0	0	0
VG2	780	0	420	195	120	35	10	0	0	0	0
VG3	3075	0	1475	740	610	135	80	25	10	0	0
VG4	1700	185	560	320	365	125	65	40	35	5	0
VG5	1350	200	315	235	340	100	60	45	35	20	0
VG6	2870	295	1220	585	575	95	50	35	15	0	0
VG7	1525	95	535	425	355	60	30	10	15	0	0
VG8	905	155	235	150	205	50	40	20	25	15	10

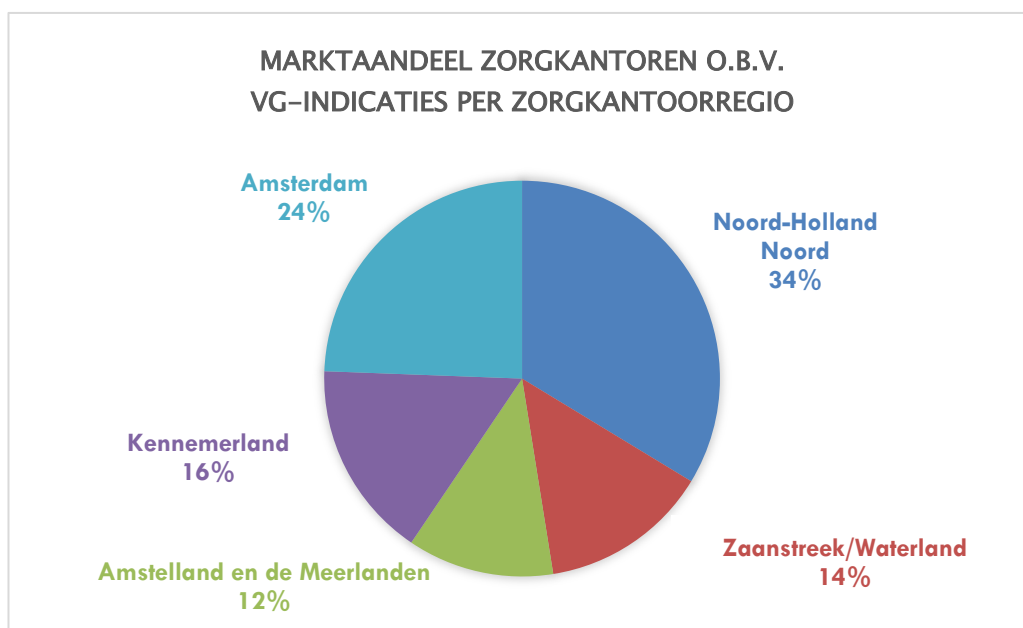
Tabel 12: Bron CBS

De vijf zorgkantoren zijn er verantwoordelijk voor dat de personen de zorg krijgen die bij hun VG-indicatie past. De onderstaande tabel (tabel 13) is gebaseerd op bijlage 2 en toont dat in iedere regio de meeste personen een VG3 of VG6 indicatie hebben. In regio Noord-Holland Noord wonen de meeste personen met een indicatie en in regio Amstelland en de Meerlanden de minste. Op basis van deze gegevens kan het marktaandeel per regio worden berekend, zoals grafisch is weergegeven in de cirkeldiagram (tabel 14).

	Noord-Holland Noord	Zaanstreek/Waterland	Amstelland en de Meerlanden	Kennemerland	Amsterdam
VG1	60	25	5	25	60
VG2	265	100	90	125	210
VG3	840	455	350	495	925
VG4	565	240	225	315	355
VG5	470	175	225	210	280
VG6	1070	395	310	410	685
VG7	585	210	150	250	340
VG8	320	110	130	170	170
Totaal	4175	1710	1485	2000	3025

Tabel 13: VG-indicaties per zorgkantorregio

In het cirkeldiagram is het marktpercentage per zorgkantorregio weergegeven. Er is te zien dat Noord-Holland Noord de grootste regio is wat betreft het aantal cliënten met een VG-indicatie (34%). Dit zou betekenen dat de VGZ de grootste zorgaanbieder is in Noord-Holland, maar zoals eerder is aangegeven, vallen zowel Zaanstreek/Waterland als Amsterdam en Kennemerland onder Zilveren Kruis, wat betekent dat Zilveren Kruis in Noord-Holland met 54% (Zaanstreek/Waterland; 14% + Kennemerland; 16% + Amsterdam; 24%) veruit de grootste aandeelhouder in de provincie Noord-Holland. Zorg en Zekerheid heeft een totaal marktaandeel van 12%.

Tabel 14: Marktaandeel Zorgkantoren Noord-Holland

<i>Zorgkantorregio</i>	Toelating VG	Raphaëlstichting	Marktaandeel
Amstelland en de Meerlanden	1485	0	0%
Amsterdam	3025	0	0%
Kennemerland	2000	28	1,40%
Zaanstreek/Waterland	1710	106	6,20%
Noord-Holland Noord	4175	304	7,28%

Tabel 15: Marktaandeel Raphaëlstichting per zorgkantorregio

Het marktaandeel van Raphaëlstichting wordt per regio weergegeven in de bovenstaande tabel. Wanneer de 438 plaatsen van Raphaëlstichting naast het totale aantal VG-indicaties (12395 in 2017) wordt gelegd, heeft Raphaël dus een productieaandeel van 3,5%. Dit ten opzichte van de 5% van de totale capaciteit in Noord-Holland (9160).

In de tabel in bijlage 3 is het aantal VG-indicaties per gemeente weergegeven. Deze getallen zijn gebaseerd op de jaren 2016, 2017 en 2018. Op de indicaties VG1 en VG2 na, is een toename zichtbaar in alle VG-indicaties in Noord-Holland. Dit klopt met de gegevens van afbeeldingen 8, 10 en 11, waar eveneens een afname in het aantal VG1 en VG2 indicaties te zien is. Wanneer de provinciale gegevens van Noord-Holland worden vergeleken met de landelijke gegevens van Nederland, kan geconcludeerd worden dat dezelfde trend zichtbaar is: een afname van indicaties VG1 en VG2 en een toename in het aantal indicaties VG3-VG8. In deze tabel goed zichtbaar hoeveel personen er per VG-indicatie in elke gemeente wonen. De volgende gemeentes vallen direct op: Amsterdam, Den Helder, Haarlemmermeer, Haarlem, Zaanstad, Purmerend. Ook de steden Hilversum, Hoorn en Heerhugowaard scoren hoog. Deze steden zijn verdeeld over de gehele provincie en daarmee over alle vijf de zorgkantorregio's. Hieruit kan geconcludeerd worden dat in de grote steden de meeste VG-geïndiceerde personen wonen. Dit hangt samen met de hogere bevolkingsdichtheid in de grote steden en de situering van de zorginstellingen (zie afbeelding 2).

Aangaande de cliënt in Noord-Holland zijn de volgende conclusies te trekken. Allereerst zijn de VG-indicaties VG3 en VG6 het meest voorkomend. Ten tweede neemt het aantal personen met een VG1 en VG2 indicatie af, maar het aantal personen met een VG3-VG6 neemt toe. Veruit de meeste cliënten in Noord-Holland zijn aangesloten bij zorgkantorregio Noord-Holland Noord (4000>) en Amsterdam (3000>) en zijn voornamelijk woonachtig in de grote steden in deze regio's. Kenmerkend voor de regio Noord-Holland Noord is een zichtbare vergrijzingstrend, vraagt de cliënt om meer begeleiding tijdens de laatste levensfase en neemt de kans op dementie en afname van vitaliteit en mobiliteit voor de cliënt toe. Kenmerkend voor de regio Amsterdam is de toename van diversiteit onder de cliënten.

Deel 4:

Definiëring

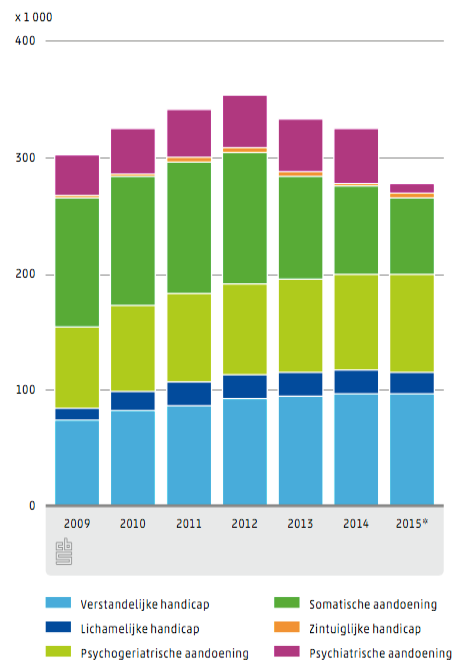
zorg

Definiëring zorg

Volgens Vereniging Gehandicapten Nederland (VGN) zijn er in Nederland ongeveer 142.000 mensen met een verstandelijke beperking. VGN definieert deze groep als mensen met een IQ onder de 70. Het ministerie van VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport) definieert VG-zorg als een subgroep binnen de gehandicaptenzorg, die uiteenvalt in drie subgroepen: verstandelijk gehandicapten (IQ <70, blijvende beperkingen wat betreft sociale redzaamheid), licht verstandelijk gehandicapten (LVG, IQ 50–85) en sterk gedragsgestoord licht verstandelijk gehandicapten (SGLVG, naast een lichte verstandelijke handicap een ernstige psychiatrische aandoening of gedragsproblemen)). Met VG-zorg wordt de zorg aan verstandelijk gehandicapten met een IQ <50 bedoeld (Ministerie VWS, Monitor Langdurige Zorg). Wanneer een persoon een indicatie voor langdurige zorg aanvraagt bij het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ), zijn er twee keuzemogelijkheden in zorg: PBG en ZiN (intramuraal, in een instelling of extramuraal, via VPT of MPT). In deze paragraaf worden deze leveringsvormen kort toegelicht op basis van de definities die het ministerie van VWS toeschrijft aan de leveringsvormen en wordt de afname van deze leveringsvormen in kaart gebracht per zorgkantoorregio, die de zorg levert. Deze cijfers zijn afkomstig uit de jaarverslagen van de zorgkantoren.

1.25 Personen met een indicatie voor AWBZ/Wlz-zorg met verblijf

Afbeelding 9: Landelijke groei Wlz-indicaties

Leveringsvormen

Het **PGB (persoonsgebonden budget)** is een budget dat naar eigen behoefte aan zorg kan worden besteed. Personen die een PGB ontvangen, kopen hun eigen zorg in bij de zorgverleners en begeleiders die zij zelf kiezen. Het is noodzakelijk dat de gemeente een indicatiestelling doet, waarbij bepaald wordt wat de aanvrager wel en niet zelf kan. Een PGB wordt alleen uitgekeerd indien de aanvrager ondersteuning kan inroepen van familie of vrienden (mantelzorg). Het doel van PGB is de cliënt zoveel mogelijk zelfbeschikking te geven in de zorg die hij/zij aanvraagt. PGB is verkrijgbaar ten behoeve van vier verschillende soorten zorg: jeugdhulp, Wmo, Wlz, wijkverpleging. Cliënten met een VG-indicatie vallen onder de Wlz en kunnen met een PGB zelf bepalen wie voor hen (of hun kind) zorgt. Het PGB zelf moet worden aangevraagd bij het zorgkantoor. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) beheert het budget. Indien de cliënt diverse soorten zorg nodig heeft en de wens heeft om het PGB te combineren met ZiN, dan is dit in sommige gevallen ook mogelijk.

Wanneer een cliënt niet in staat is om zelf deze keuzes te maken, kan er gekozen worden voor **ZiN (Zorg in Natura)**. Zorg in Natura past bij cliënten die het zelf moeilijk vinden om een geschikte zorgaanbieder te vinden, hun geld goed te besteden of administratie bij te houden. ZiN is de meest voorkomende leveringsvorm en bestaat uit drie soorten: zorg in een zorginstelling (intramuraal op basis van ZZP), Volledig Pakket Thuis (VPT) en Modulair Pakket Thuis (MPT). Het VPT en MPT zijn vormen van extramurale zorg. ZiN is dus eigenlijk het tegenovergestelde van PBG, maar kan hiermee wel gecombineerd worden indien er behoefte is aan meerdere soorten zorg. Wanneer hiervoor wordt gekozen, krijgt de cliënt zorg via een instelling of leverancier die een contract heeft met de gemeente waar de cliënt woont. Wanneer wordt gekozen voor zorg in een instelling (ZiN, intramuraal) wordt op basis van het ZZP (Zorgprofiel) bepaald welke soort zorg de cliënt nodig heeft. Dit profiel wordt vastgesteld aan de hand van de VG-indicatie.

Het **VPT (volledig pakket thuis)** is een leveringsvorm voor mensen met een indicatie voor de Wet langdurige zorg (Wlz). Bij deze indicatie hoort een zorgprofiel, waarin staat op welke zorg de cliënt recht heeft. Wanneer de cliënt aangeeft dat hij prefereert om thuis te blijven wonen, wordt de cliënt de mogelijkheid van het VPT geboden. Dit houdt in dat de cliënt thuis de zorg en dienstverlening krijgt die hij of zij anders in een instelling zou krijgen, dus inclusief huishoudelijke hulp en voorziening in maaltijden. Deze zorg wordt via 1 zorgaanbieder geregeld. Dit is bij het MPT niet het geval. De cliënt bespreekt met het zorgkantoor en de persoonlijke zorgaanbieder(s) hoe deze vorm van zorg precies zal worden ingevuld. De cliënt is zelf verantwoordelijk voor de huisvestingskosten.

Het **MPT (modulair pakket thuis)** is ook een leveringsvorm voor mensen met een indicatie voor de Wet langdurige zorg (Wlz). Op basis van het zorgprofiel dat de cliënt bij de indicatie wordt toegewezen, wordt duidelijk op welke zorg de cliënt recht heeft. De cliënt kan aangeven thuis te willen blijven wonen en wanneer het zorgkantoor heeft beoordeeld dat de situatie daarvoor geschikt is, kan voor het MPT worden gekozen. Dit houdt in dat de cliënt niet alle zorg uit het zorgprofiel nodig heeft en kan kiezen voor bepaalde onderdelen te verzilveren van het zorgpakket dat bij het profiel hoort. Deze zorg wordt dan in natura bij de cliënt geleverd. Het MPT bestaat uit een combinatie van verschillende onderdelen, zoals verpleging, verzorging, begeleiding en dagbesteding. Maaltijden e.d. vallen niet onder het MPT, dus het pakket is iets minder uitgebreid dan het VPT. Het MPT is alleen mogelijk als de cliënt toegang heeft tot mantelzorg. Het MPT kan worden gecombineerd met het PGB (persoonsgebonden budget), waarmee de cliënt in overleg met het zorgkantoor een budgetplan voor moet maken. Hiermee kan bijvoorbeeld de mantelzorg worden gefinancierd.

Antroposofie

Antroposofische zorg is gebaseerd op een holistisch mensbeeld, dat inhoudt dat de mens als wezen de geestelijke en fysieke wereld met elkaar verbindt. In het geval van ziekte is er dus sprake van een verstoorde balans in de integratie van deze twee dimensies in het menselijk wezen, maar ziekte biedt wel kans voor persoonlijke groei. Organisaties op antroposofische grondslag proberen daarom de zelfregie van de cliënt zoveel mogelijk te waarborgen.

Rudolf Steiner, de grondlegger van de antroposofische benadering zag vrijheid van denken, eigen waarneming op fysiek en geestelijk gebied en zelfstandig oordelen als onmisbare voorwaarden in de benadering van de samenwerking van geest en fysica in het menselijk bestaan. In Nederland werken ongeveer 135 antroposofische (huis)artsen en specialisten vanuit deze benadering. Mensen die kiezen voor deze vorm van zorg kunnen bij de antroposofische gezondheidsvereniging Antroposana voor belangenbehartiging.

Hieronder volgt een grafische weergave van de antroposofische organisaties in Nederland: (rood is directe concurrent, locaties zie overzicht in bijlage 4). Deze landkaart laat alle instellingen zien die antroposofische zorg verlenen in Nederland. De meeste bolletjes geven slechts 1 locatie aan, behalve De Seizoenen (7 locaties verdeeld over vier provincies: Limburg, Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel). Voor Lievegoed zijn ook drie bolletjes geplaatst: in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag. De overige organisaties hebben maar 1 locatie of meerdere locaties in dezelfde regio. Raphaëlstichting is veruit de grootste antroposofische zorgaanbieder in Nederland.

Op de kaart is te zien dat er veel meer instellingen zijn die zorg op antroposofische grondslag aanbieden in de provincies Noord- en Zuid-Holland, dan in de overige Nederlandse provincies (blauwe bolletjes). In de tabel in bijlage 4 staat om welke organisaties het gaat. De dikgedrukte organisaties bevinden zich in het zorggebied van Raphaëlstichting en zijn dus directe concurrenten (op het kaartje aangegeven in rode bolletjes). Voor deze kaart is Zuid-Holland ook meegenomen als zorggebied van De Raphaëlstichting, om de locatie in Den Haag.

Afbeelding 10: Antroposofische VG-organisaties in Nederland (antroposofie.nl)

In Noord-Holland zijn volgens de website van de Nederlandse Vereniging van Antroposofische Zorgaanbieders (nvaz.nl) zeven antroposofische zorgaanbieders actief in het gebied van De Raphaëlstichting. Deze zijn te vinden in tabel 16.

Organisatie	Capaciteit
De Marsen, Landsmeer (Zaanstreek/Waterland)	1 locatie. Het betreft een zorgboerderij die dagbesteding verzorgt en volgens hun eigen website bezig is met het realiseren van een woon/verblijfsvoorziening.
Lievegoed, Amsterdam (Amsterdam)	2 locaties, 1 locatie die dagbesteding biedt aan kinderen, met de mogelijkheid om te blijven logeren. En 1 locatie die gericht is op volwassenen. Hier is ruimte voor Zorg Met Verblijf (ZMV) of begeleid zelfstandig wonen voor 40 cliënten.
De Noorderhoeve, Schoorl (Noord-Holland Noord)	1 locatie. Het betreft een agrarisch leerbedrijf met woonplekken.
Stichting Camphillgemeenschap Maartenhuis, Texel (Noord-Holland Noord)	1 locatie. Op deze locatie verblijven 38 cliënten in vier huizen, waarvan één de mogelijkheid biedt tot begeleid zelfstandig wonen.
Zorgtuinderij Het Groene Erf, Waarland; nu Zorgerf Waarland (Noord-Holland Noord)	1 locatie. Deze tuinderij biedt 14 woonplaatsen en dagbesteding.
Amada Zorgcollectief, Bergen (Noord-Holland Noord)	Thuiszorgorganisatie vanuit 1 locatie.

Tabel 16: Antroposofische VG-organisaties in Noord-Holland (antroposofie.nl)

In Zuid-Holland (het zorggebied waarin de Raphaëlstichting te Den Haag gesitueerd is):

Organisatie	Capaciteit
Parzival Wonen, Oudenhorn	1 locatie. Hier wordt ZMV aangeboden en er is plaats voor 8 cliënten
Lievegoed, Rotterdam en Den Haag	Den Haag biedt voor kinderen op 1 locatie kinderdagverblijf (0-18 jaar) aan, zonder woonmogelijkheid en locatie Protheus in Den Haag de mogelijkheid tot begeleidende thuishulp (0-23). Rotterdam biedt op 1 locatie een kinderdagverblijf aan, met woonmogelijkheid (0-24 jaar).
Coprum Thuiszorg, Leiden	Vooraf antroposofische thuiszorg met betrekking tot psychische klachten, maar niet specifiek gericht op VG-zorg.

Tabel 17: Antroposofische VG-organisaties in Zuid-Holland (antroposofie.nl)

Uit deze gegevens kan geconcludeerd worden dat Raphaëlstichting koploper is wat betreft antroposofische zorg in zowel Noord- als Zuid-Holland. De Raphaëlstichting biedt veruit de meeste capaciteit en gespecialiseerde VG-zorg aan alle leeftijden.

Raphaëlstichting combineert op een unieke wijze de zorg aan gehandicapten met het antroposofisch gedachtegoed. Dit houdt in dat de individuele ontwikkeling van cliënt en medewerker voorop staan. Binnen het gemeenschapsleven staan kunst en cultuur centraal.

De vijf pijlers van Raphaël, zoals zij die in hun meerjarenvernieuwingsbeweging vormgeven, zijn: antroposofie, wonen, werken en vrije tijd, sociaal ondernemen, duurzaamheid, kwaliteit van de zorg.

Raphaëlstichting is een antroposofische zorgaanbieder en kent een levensbeschouwing ‘waarbij de nadruk meer ligt op het leven dan op beschouwen’. Zij wordt gekenmerkt door sociaaltherapie en heilpedagogie die uitgaan van het menselijke. *“Als opgave in het veranderende zorglandschap koos en kiest de Raphaëlstichting voor een cultuurimpuls. Een impuls die ten diepste wordt gevoed door de cultuur van voortdurende aandacht voor de mens en voor menselijkheid. Een impuls die inspiratie put vanuit ieders eigen bron en vanuit antroposofie als een gezamenlijke menselijke bron (Raphaëlstichting Meerjarenvernieuwingsbeweging 2017–2020).”*

Deze unieke zorg, waarin luisteren centraal staat in de gelijkwaardige relatie tussen bewoners, ouders en medewerkers, wordt door Raphaëlstichting in de provincies Noord- en Zuid-Holland door 1400 medewerkers aan 1200 cliënten geboden. De Raphaëlstichting is actief binnen de sectoren VG-zorg, psychiatrie en verpleeghuiszorg, daarom biedt zij zorg in verschillende vormen. Raphaëlstichting onderscheidt zich allereerst door de nadruk op kunst en cultuur.

Dagbesteding wordt vormgegeven aan de hand van “zinnig werk en duurzame, ambachtelijke producten en productie(processen) voorop. Onder begeleiding van enthousiaste vakmensen wordt er brood gebakken, graan gemalen, ijzer gesmeed, schapen geschoren, tractor gereden, koffie geserveerd, enz.” De cliënt groeit en maakt zich dienstbaar in een van de veertien winkels van de Raphaëlstichting door aan de maatschappij iets nuttigs en duurzaam te leveren.

Woongroepen zijn de meest voorkomende woonvormen bij de Raphaëlstichting. De Raphaëlstichting onderscheidt zich met verticale en heterogene indelingen in de woongroepen, zodat de bewoners elkaar kunnen helpen. Het accent ligt op de huiskamer, om de sociale vaardigheden te stimuleren. Evenals de fysieke ontwikkeling van de cliënt, is er ook veel aandacht voor de psychische ontwikkeling. De Raphaëlstichting investeert in de luisterkwaliteit van de medewerker, teneinde de cliënt zich goed thuis kan voelen op aarde.

Begeleiding en behandeling wordt intramuraal en extramuraal door de Raphaëlstichting aangeboden in diverse vormen: Ambulante begeleiding, thuisondersteuning, diagnostiek, behandeling/therapie, logeren, naschoolse opvang.

Deel 5:

conclusies

Conclusies

Teneinde een adequaat advies uit te brengen met betrekking tot eventuele expansie of interne verandering van Raphaëlstichting in Noord-Holland, is het essentieel om allereerst te kijken naar wat er onderzocht moest worden. Wat is nu eigenlijk de onderzoeksvraag geweest? In dit onderzoek stond de volgende onderzoeksvraag centraal:

Onderzoeksvraag

Op welke wijze ontwikkelt de markt voor verstandelijk gehandicaptenzorg in Noord-Holland zich en hoe heeft deze zich ontwikkeld in de afgelopen jaren en welke invloed heeft dit (gehad) op het zorggebied van de Raphaëlstichting met het oog op de toekomst?

Door de verzamelde en uitgewerkte informatie nogmaals te analyseren kan deze vraag worden beantwoord. Het doel van dit onderzoek was de markt omtrent de verstandelijk gehandicaptenzorg in Noord-Holland in kaart te brengen. Hiervoor is allereerst gekeken naar het zorggebied en de daarbinnen opererende zorgkantoren, die hun zorgaanbod aanpassen op de lokale vraag en trends en daardoor alle vijf andere speerpunten en meerjarenplannen hebben.

Ten tweede is naar de aanbodzijde van de markt geanalyseerd, die wordt gevormd door de (concurrerende) organisaties en instellingen die binnen het zorggebied zorg leveren. De capaciteit en speerpunten van de grootste organisaties zijn onderzocht en uiteengezet in de voorgaande alinea's.

Ten derde is de vraagzijde van de markt geanalyseerd, die wordt gevormd door (potentiële) cliënten met een VG-indicatie, toegekend door het CIZ. Zij bepalen de markt door hun zorgvragen en hun behoeftes aan verschillende soorten zorg. Deze soorten zorg is over het algemeen op te splitsen in een viertal leveringsvormen, ondergebracht in twee categorieën: een PGB en ZiN. De categorie Zorg in Natura bestaat uit intramurale zorg (in een instelling) of extramurale zorg (VPT of MPT).

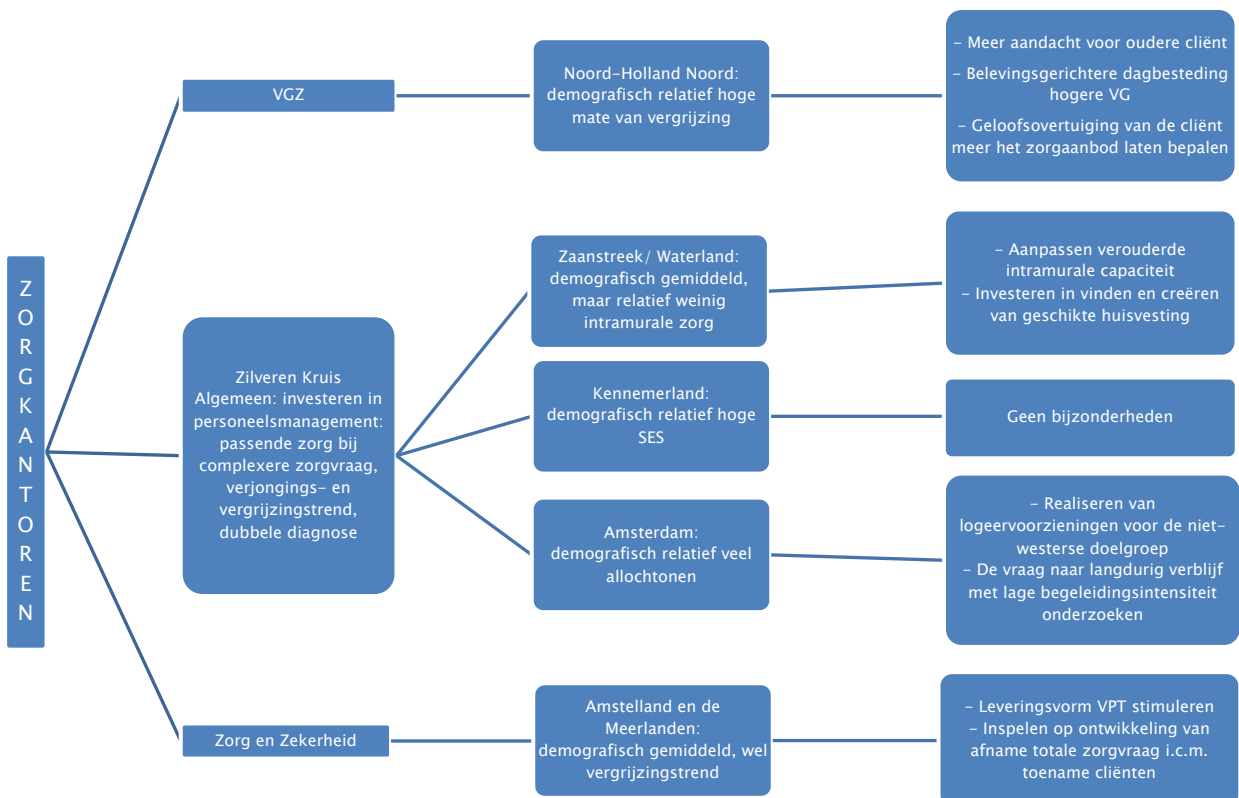
Als laatst is de (antroposofische) zorg die de Raphaëlstichting zelf levert onder de loep genomen en nader gedefinieerd, teneinde de concurrentie nog beter te kunnen bepalen en het marktperspectief duidelijker in kaart te brengen. Op basis van deze informatie kan de onderzoeksvraag beantwoord worden, want met betrekking tot de markt voor gehandicaptenzorg in Noord-Holland zijn de volgende conclusies te trekken.

Deel 1: Zorggebied

Voor elk deel waaruit dit onderzoek is opgebouwd, zal in deze paragraaf een korte conclusie beschreven worden. Allereerst is er gekeken naar het zorggebied. Daarover kan het volgende gesteld worden. Noord-Holland is verdeeld in vijf zorgkantoorregio's en drie zorgkantoren.

<i>Zorgkantoorregio</i>	Toelating VG	Markt % NH	Raphaëlstichting	Markt %NH
Amstelland en de Meerlanden	1485	12%	0	0%
Amsterdam	3025	24%	0	0%
Kennemerland	2000	16%	28	1,40%
Zaanstreek/Waterland	1710	14%	106	6,20%
Noord-Holland Noord	4175	34%	304	7,28%

Op basis van de geanalyseerde jaarverslagen en rapporten van de zorgkantoren, kan een aantal conclusies worden getrokken met betrekking tot de speerpunten per zorgkantoor. Omdat de Raphaëlstichting in samenwerking met alle zorgkantoorregio's opereert (locatie Den Haag valt onder zorgkantoor Zorg en Zekerheid), zijn alle speerpunten die in dit overzicht verwerkt zijn relevant.

Deel 2: Aanbodzijde

Capaciteit

Alle WTZi-toegelaten instellingen in Noord-Holland, die op de lijst die is opgesteld door het CIBG staan, hebben gezamenlijk een capaciteit van 9160. Hiervan wordt (afgerond) 87% aangeboden door de 12 grote concurrenten van Raphaëlstichting, 7% door overige, kleine organisaties en 5% wordt gedekt door De Raphaëlstichting zelf. Zij staan hiermee op de 9^e plek qua capaciteit. Tegenover deze totale capaciteit van de organisaties staat het aantal personen met VG-indicaties in Noord-Holland. Dit zijn 12795 personen in 2017. Mogelijke verklaringen voor afwijkingen tussen deze twee cijfers zijn leegstand/overbezetting in de instellingen, een VG-plaatsing met bijvoorbeeld een LG-/VV-indicatie, niet-verzilverde VG-indicaties of afname van zorg bij instellingen die branchevreemd opereren.

Marktaandeel

De Raphaëlstichting heeft binnen Noord-Holland een marktaandeel van ongeveer 5% (4,67%), want de Raphaëlstichting heeft een capaciteit van 438 personen ten opzichte van de provinciale capaciteit (9160). Dit betekent dat het totale marktaandeel antroposofische intramurale zorg voor verstandelijk gehandicapten in Noord-Holland tevens slecht 5% (4,73%) beslaat.

Concurrenten

Organisatie	Specialisatie/onderscheiding
Ons Tweede Thuis	...onderscheidt zich met specialisatie in criminaliteit en verslavingen en in het geven van trainingen met betrekking tot moeilijk verstaanbaar gedrag, meervoudige beperking, EMDR.
Hartekamp Groep	...onderscheidt zich met een eigen Cursuscentrum en Loopbaancentrum (uitzendbureau) en biedt ook deskundige zorg aan cliënten met ernstig meervoudige beperking en/of moeilijk verstaanbaar gedrag.
Esdégé-Reigersdaal	...onderscheidt zich door specialisatie in (para)medische zorg voor mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking.
Philadelphia Zorg Amsterdam	...onderscheidt zich door een christelijke visie, kleinschalige en deskundige zorg aan ernstig meervoudig gehandicapten en cliënten met moeilijk verstaanbaar gedrag deelname aan het Kwaliteitskader, <i>De Bedoeling</i> , 'Mijn Geld enzo',
Cordaan	... onderscheidt zich door deskundige zorg aan de licht tot zeer ernstig verstandelijk gehandicapte (niet-Westerse) Amsterdamse cliënt en beschikt over een team behandeling en expertise met Artsen voor Verstandelijk Gehandicapten (AVG)

's Heeren Loo	's Heeren Loo biedt deskundige zorg aan mensen met autisme, doofblindheid, (licht) verstandelijke of ernstig meervoudige beperkingen, niet-aangeboren hersenletsel, foetaal alcoholyndroom etc. Ze doen specialistisch onderzoek en verstrekt medicijnen, hulpmiddelen en therapie.

Deel 3: Vraagzijde

Met betrekking tot de vraagzijde kan het volgende geconcludeerd worden over de markt: VG-indicatie 3 en 6 komen het meest voor, het aantal personen met een VG1 en VG2 indicatie af en het aantal personen met een VG3–VG6 neemt toe. Door deze ontwikkeling neemt de complexiteit van de zorgvraag toe. De demografische factor die tevens de zorgvraag compliceert, is de provinciale verwachte bevolkingsgroei en vergrijzingstrend in Noord-Holland Noord. Veruit de meeste cliënten in Noord-Holland zijn aangesloten bij zorgkantoorregio Noord-Holland Noord (4000>) en Amsterdam (3000>) en zijn voornamelijk woonachtig in de grote steden in deze regio's. Kenmerkend voor de regio Noord-Holland Noord is een zichtbare vergrijzingstrend. Hierdoor vraagt de cliënt om meer begeleiding tijdens de laatste levensfase en neemt de kans op dementie en afname van vitaliteit en mobiliteit voor de cliënt toe. Raphaëlstichting opereert ook in Zaanstreek/Waterland, waar relatief weinig cliënten intramurale zorg hebben en in Kennemerland, waar de cliënt een relatief hoge sociaaleconomische status heeft. Kenmerkend voor de regio Amsterdam is de toename van diversiteit onder de cliënten. Hierdoor groeit de vraag naar logeervoorzieningen voor een niet-Westerse doelgroep.

Deel 4: Definiëring zorg – Antroposofische zorg

Wanneer Noord-Holland als uitgangspunt genomen wordt, kan er gesteld worden dat er binnen het zorggebied van de Raphaëlstichting voldoende concurrerende organisaties zijn. De Raphaëlstichting is wat antroposofische zorg betreft koploper in het zorggebied. Raphaëlstichting is wat betreft intramurale zorg nog niet actief in de zorgkantoorregio's Amsterdam en Amstelland en de Meerlanden. Dit houdt in dat er in de zorgkantoorregio Amstelland en de Meerlanden überhaupt geen antroposofische zorg wordt aangeboden en in Kennemerland alleen door De Raphaëlstichting. In Amsterdam, dat met meer dan 3000 VG-indicaties de een na grootste regio in Noord-Holland is, is de Raphaëlstichting ook niet actief. Hier wordt alleen aan kinderen en jongeren (0–23 jaar) antroposofische zorg geboden.

Algemene conclusie en aanbeveling

Afsluitend kan de hoofdvraag van dit onderzoek als volgt worden beantwoord:

Op welke wijze ontwikkelt de markt voor verstandelijk gehandicaptenzorg in Noord-Holland zich en hoe heeft deze zich ontwikkeld in de afgelopen jaren en welke invloed heeft dit (gehad) op het zorggebied van de Raphaëlstichting met het oog op de toekomst?

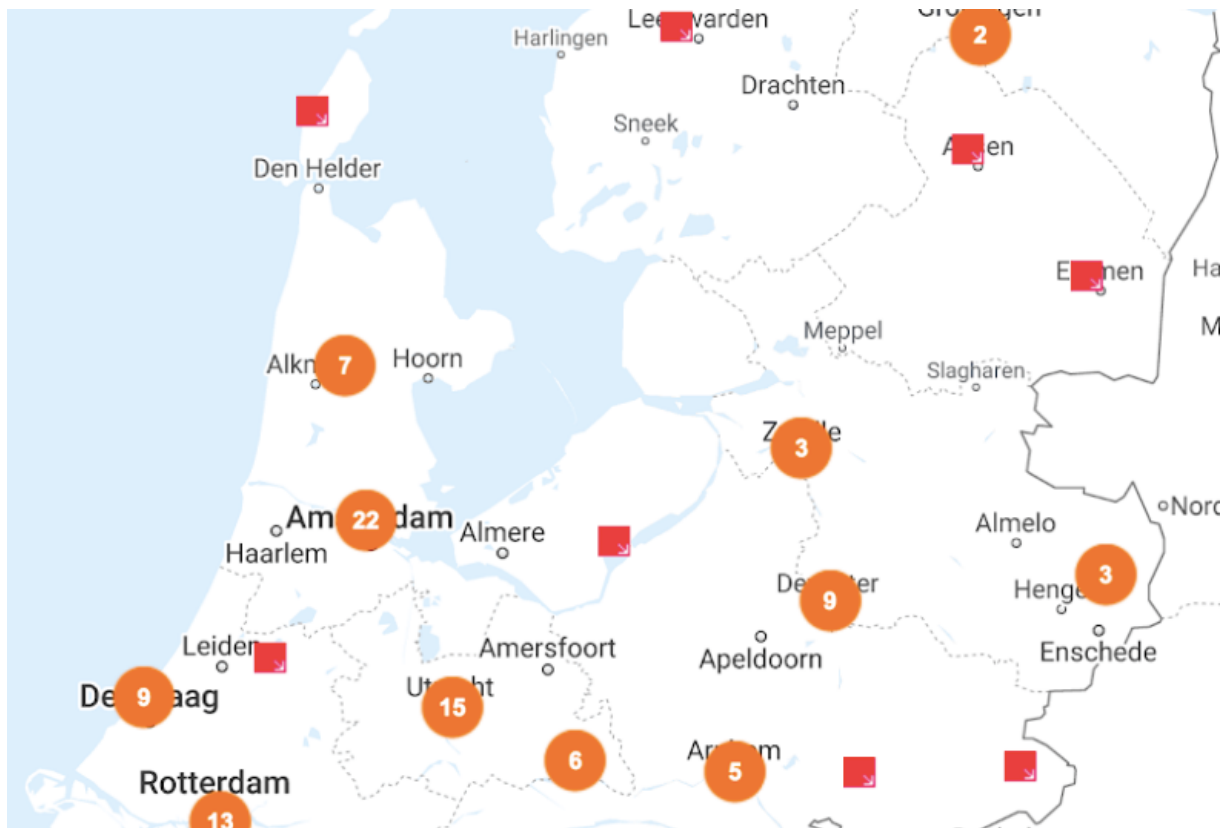
Een van de belangrijkste ontwikkelingen waar de Raphaëlstichting mee te maken heeft, is de landelijke groei van VG-indicaties door o.a. de juridische wijziging van AWBZ naar Wlz, die een afname in het aantal VG1 en VG2-indicaties ten gevolge heeft gehad en een groei in het aantal indicaties VG3 tot en met VG8. VG3 en VG6 zijn de meest voorkomende indicaties.

De tweede belangrijke ontwikkelingen in de regio spelen zich af op demografisch gebied. Allereerst verwachten alle zorgkantorregio's, behalve Noord-Holland Noord, verwachten de komende decennia een bevolkingsgroei, met name in en om de grote steden. Ten tweede is er sprake van een vergrijzingstrend in de zorg, die met name een uitdaging vormt in zorgkantorregio Noord-Holland Noord. In Zaanstreek/Waterland is vernieuwen en creëren van betere huisvesting een aandachtspunt voor de toekomst.

In Amsterdam, de een na grootste zorgkantorregio wat betreft VG-indicaties en waar vraag is naar investering in logeermogelijkheden voor een niet-Westerse doelgroep, biedt De Raphaëlstichting geen intramurale zorg. In deze regio wordt geen antroposofische zorg geboden aan volwassenen, in Kennemerland uitsluitend door De Raphaëlstichting en in Amstelland en de Meerlanden überhaupt niet.

Een kanttekening die bij regio Amsterdam geplaatst kan worden, is het aanbod aan vrije scholen in de regio. Vergeleken bij de andere regio's in het zorggebied, zijn er opvallend veel vrije scholen in Amsterdam.

De onderstaande afbeelding toont de spreiding van de vrije scholen in midden-Nederland. Uit de afbeelding kan afgelezen worden dat er bijvoorbeeld in regio Den Haag negen, in regio Rotterdam dertien, in regio Utrecht vijftien en in regio Amsterdam tweeëntwintig vrije scholen gevestigd zijn. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er in Amsterdam veel draagvlak is voor onderwijs op antroposofische grondslag. Dit betekent dat veel ouders die kinderen hebben op het reguliere onderwijs, expliciet kiezen voor een schoolloopbaan op antroposofische grondslag.

Afbeelding 11: Spreiding vrije scholen Amsterdam

Uit dit onderzoek is gebleken dat ouders met gehandicapte kinderen in regio Amsterdam vrijwel geen mogelijkheden hebben om hun kind te laten verzorgen bij instanties die zorg bieden op antroposofische grondslag. De Raphaëlstichting biedt hen deze mogelijkheid wel in Kennemerland, Zaanstreek/Waterland en Noord-Holland Noord, maar het kan daarom nuttig zijn om verder onderzoek te doen naar (expansie)mogelijkheden voor de Raphaëlstichting in zorgkantoorregio Amsterdam om ‘dichter bij huis’ de vraag naar antroposofische VG-zorg te beantwoorden.

Bijlage 1: capaciteit per plaats per locatie

Rijlabels	Som van Capaciteit Locatie
'T ZAND NH	1
's Heeren Loo Zorggroep	1
AALSMEER	105
Stichting Ons Tweede Thuis	105
AARTSWOUD	10
Prinsentichting	10
ALKMAAR	190
's Heeren Loo Zorggroep	29
Raphaelstichting	5
Stichting De Waerden	60
Stichting Esdégé-Reigersdaal	56
Stichting Lijn 5	26
Stichting PARLAN	14
AMSTELVEEN	507
Stichting D.W.R.P.	10
Stichting Ons Tweede Thuis	497
AMSTERDAM	1598
's Heeren Loo Zorggroep	18
Bea B.V.	14
Bronx Hulp en Ondersteuning op maat B.V.	9
Flex Zorg B.V.	3
Multi Plus Zorg B.V.	20
Stichting Accuraat Begeleid Wonen	3
Stichting AMSTA	252
Stichting Bronx Begeleid Wonen	2
Stichting Cordaan	981
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	63
Stichting Lijn 5	8
Stichting Maatwerk in Zorg	2
Stichting Ons Tweede Thuis	40
Stichting Ons Verlangen	11
Stichting Philadelphia Zorg Amsterdam	143
Unal Zorg B.V.	6
Anja Kramer	5
Sentinel Zorg	18
AMSTERDAM ZUIDOOST	157
Stichting AMSTA	4
Stichting Cordaan	110
Stichting Philadelphia Zorg Amsterdam	43
ANDIJK	2
William Schrikker Stichting Zorg & Wonen	2
ANNA PAULOWNA	47
's Heeren Loo Zorggroep	8
Stichting De Waerden	39
ASSENDELFT	69
Prinsentichting	26
Stichting Mies	20
Stichting Odion	23
AVENHORN	11
Stichting Esdégé-Reigersdaal	11
BADHOEVEDORP	32
Stichting Maatwerk in Zorg	1
Stichting Ons Tweede Thuis	31
BENNEBROEK	66
Stichting De Hartekamp Groep	66

BERGEN NH	63
Stichting De Linde	8
Stichting Esdégé-Reigersdaal	12
Stichting Heliomare	10
Stichting Philadelphia Zorg	33
BEVERWIJK	87
Stichting De Hartekamp Groep	70
Stichting Heliomare	1
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	16
BLARICUM	4
's Heeren Loo Zorggroep	4
BLOEMENDAAL	20
Stichting De Hartekamp Groep	20
BLOKKER	15
LeekerweideGroep	1
Stichting Esdégé-Reigersdaal	14
BOVENKARSPÉL	28
's Heeren Loo Zorggroep	25
Zorgboerderij De Steenuil	3
BREEZAND	15
's Heeren Loo Zorggroep	15
BROEK OP LANGEDIJK	12
Raphaelstichting	12
CASTRICUM	36
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	36
DE KWAKEL	26
Stichting Ons Tweede Thuis	26
DEN BURG	51
's Heeren Loo Zorggroep	15
Stichting De Waerden	36
DEN HELDER	140
's Heeren Loo Zorggroep	69
Stichting De Driestroom	6
Stichting Esdégé-Reigersdaal	53
Stichting Lijn 5	12
DIEMEN	54
Stichting Cordaan	45
Stichting Philadelphia Zorg Amsterdam	9
DRIEHUIS NH	70
Stichting Lijn 5	70
EGMOND AAN DEN HOEF	16
Stichting Esdégé-Reigersdaal	16
ENKHUIZEN	104
LeekerweideGroep	32
Stichting Esdégé-Reigersdaal	30
Stichting Philadelphia Zorg	33
Woon-Zorgboerderij de Elsenburg	9
GROOTE BROEK	28
Stichting Esdégé-Reigersdaal	10
Stichting Philadelphia Zorg	18
HAARLEM	377
Axon Zorg B.V.	0
Raphaelstichting voor Sociale Heilpedagogie	28
Stichting De Hartekamp Groep	194
Stichting Philadelphia Zorg	67
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	88
HEEMSKERK	252
Stichting De Hartekamp Groep	210
Stichting Ons Huis Heemskerk, Respijt Zorg	6
Stichting Philadelphia Zorg	22
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	14

HEEMSTEDE	209
Stichting De Hartekamp Groep	180
Stichting Philadelphia Zorg	20
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	9
HEERHUGOWAARD	482
Prinsenstichting	4
Stichting De Waerden	1
Stichting Esdégé-Reigersdaal	404
Stichting Heliomare	6
Stichting Philadelphia Zorg	67
HEILOO	33
Stichting Esdégé-Reigersdaal	30
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	3
HILVERSUM	173
Ascencio Zorg B.V.	61
Multi Plus Zorg B.V.	3
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	11
Stichting Philadelphia Zorg	98
HOOFDDORP	441
's Heeren Loo Zorggroep	8
Stichting Ons Tweede Thuis	433
HOOGKARSPEL	60
LeekerweideGroep	31
Stichting Esdégé-Reigersdaal	29
HOOGMADE	10
's Heeren Loo Zorggroep	10
HOOGWOUD	18
LeekerweideGroep	17
Stichting Esdégé-Reigersdaal	1
HOORN	110
LeekerweideGroep	100
Stichting Philadelphia Zorg	10
HOORN NH	58
Stichting Esdégé-Reigersdaal	58
HUIZEN	59
Stichting Philadelphia Zorg	59
IJMUIDEN	128
Stichting De Driestroom	3
Stichting De Waerden	40
Stichting Lijn 5	14
Stichting Philadelphia Zorg	56
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	15
JULIANADORP	549
's Heeren Loo Zorggroep	515
LeekerweideGroep	1
Stichting Philadelphia Zorg	33
KROMMENIE	29
Stichting Odion	29
KUDELSTAART	35
Stichting Ons Tweede Thuis	35
LOOSDRECHT	22
Abrona	22
MEDEMBLIK	17
LeekerweideGroep	15
Stichting Simetri	2
MIDDELIE	7
Stichting de vier jaargetijden	7
MIDDENBEEEMSTER	112
Raphaelstichting voor Sociale Heilpedagogie	106
Stichting De Driestroom	6
MONNICKENDAM	24

Stichting Philadelphia Zorg	24
NAARDEN	12
Stichting Philadelphia Zorg	12
NES A/D AMSTEL	16
Stichting Ons Tweede Thuis	16
NIBBIXWOUD	18
LeekerweideGroep	18
NIEUW VENNEP	22
Stichting Ons Tweede Thuis	22
NIEUW-VENNEP	270
's Heeren Loo Zorggroep	13
Stichting De Hartekamp Groep	74
Stichting Ons Tweede Thuis	183
NIEUWE NIEDORP	1
's Heeren Loo Zorggroep	1
OBDAM	37
Stichting Esdégé-Reigersdaal	37
OOSTHUIZEN	25
Prinsenstichting	25
OOSTWOUD	4
Stichting De Praktijk	4
OOSTZAAN	19
Stichting Odion	19
OUDKARSPÉL	2
Stichting Esdégé-Reigersdaal	2
OUDORP	6
Stichting De Waerden	6
PURMEREND	544
Prinsenstichting	425
Stichting Bronx Begeleid Wonen	1
Stichting Odion	116
William Schrikker Stichting Zorg & Wonen	2
SANTPOORT-NOORD	15
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	15
SCHAGEN	146
's Heeren Loo Zorggroep	71
Prinsenstichting	32
Stichting De Waerden	43
SCHOOHL	167
Raphaelstichting	158
Stichting De Linde	9
SINT PANCRAS	18
's Heeren Loo Zorggroep	1
Stichting Esdégé-Reigersdaal	12
Stichting Philadelphia Zorg	5
STEDE BROEC	14
Stichting Philadelphia Zorg	14
TUITJENHORN	113
Raphaelstichting	113
TWISK	2
LeekerweideGroep	2
UITGEEST	14
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	14
UITHOORN	187
Stichting Lijn5	24
Stichting Ons Tweede Thuis	163
VELSEN-NOORD	4
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	4
VELSERBROEK	51
Stichting BuitenGewoon	6
Stichting De Hartekamp Groep	20

Stichting Lijn 5	9
Stichting Philadelphia Zorg	16
VIJFHUIZEN	12
's Heeren Loo Zorggroep	12
VOLENDAM	39
Stichting Odion	39
WAARLAND	14
Zorginstelling Het Groene Erf B.V.	14
WARMENHUIZEN	21
Stichting Esdégé-Reigersdaal	21
WEESP	42
Stichting Lijn5	37
Stichting Maatwerk in Zorg	1
Stichting Philadelphia Zorg	4
WERVERSHOOF	20
LeekerweideGroep	19
Zorgboerderij De Steenuil	1
WIERINGERWERF	29
's Heeren Loo Zorggroep	13
Raphaelstichting	16
Wijdenes	24
Stichting De Praktijk	10
Stichting Zonnehuizen	14
WIJK AAN ZEE	28
Stichting Heliomare	4
Stichting SIG, organisatie voor ondersteuning van mensen met een beperking	24
WOGNUM	267
LeekerweideGroep	267
WORMER	12
Prinsensichting	12
WORMERVEER	15
Stichting Odion	15
ZAANDAM	87
Bea B.V.	5
Bronx Hulp en Ondersteuning op maat B.V.	4
Stichting Odion	78
ZUID-SCHARWOUDE	20
Stichting Esdégé-Reigersdaal	14
Stichting Philadelphia Zorg	6
ZWAAG	36
LeekerweideGroep	1
Stichting Esdégé-Reigersdaal	11
Stichting Philadelphia Zorg	24
ZWAAGDIJK	7
LeekerweideGroep	2
Stichting De Waerden	5
ZWAAGDIJK-OOST	7
Gezinshuis Zwaagdijk, De Bedstee	7
ZWANENBURG	4
Jong-en-Aut	4
Eindtotaal	9160

Bijlage 2: VG-indicaties per leeftijd per zorgkantoorregio

In onderstaande tabellen staan de aantallen indicaties per VG per zorgkantoorregio. Door deze tabellen zelfstandig samen te voegen, is de tabel in de paragraaf over de vraagzijde en de potentiële cliënten ontstaan. De gegevens van deze tabellen zijn ontleend aan de database van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Noord-Holland Noord

Regio's	Geslacht	Totaal mannen en vrouwen											
	Onderwerpen	Personen met indicatie, in jaar											
	Perioden	2016*											
	Leeftijd	Totaal leeftijd	Jonger dan 18 jaar	18 tot 35 jaar	35 tot 50 jaar	50 tot 65 jaar	65 tot 70 jaar	70 tot 75 jaar	75 tot 80 jaar	80 tot 85 jaar	85 tot 90 jaar	90 jaar of ouder	
Indicatie ZMV		aantal											
Noord-Holland Noord (ZK)	zzp 1 VG Wonen met enige begeleiding..	60	0	15	20	15	5	5	5	0	0	0	
	zzp 2 VG Wonen met begeleiding..	265	0	145	75	25	15	0	0	0	0	0	
	zzp 3 VG Wonen met begeleiding en ver..	840	0	435	195	170	25	10	5	5	0	0	
	zzp 4 VG Wonen met begeleiding en int..	565	65	200	115	115	35	15	10	5	5	0	
	zzp 5 VG Wonen met intensieve begelei..	470	60	85	80	160	30	15	10	10	10	0	
	zzp 6 VG Wonen met intensieve begelei..	1 070	110	475	210	215	30	15	10	10	0	0	
	zzp 7 VG (Besloten) wonen met zeer in..	585	25	185	180	145	20	10	10	5	0	0	
	zzp 8 VG Wonen met begeleiding en vol..	320	40	70	65	100	15	10	5	10	5	5	

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 11-9-2018

Zaanstreek/Waterland

Regio's	Geslacht	Totaal mannen en vrouwen											
	Onderwerpen	Personen met indicatie, in jaar											
	Perioden	2016*											
	Leeftijd	Totaal leeftijd	Jonger dan 18 jaar	18 tot 35 jaar	35 tot 50 jaar	50 tot 65 jaar	65 tot 70 jaar	70 tot 75 jaar	75 tot 80 jaar	80 tot 85 jaar	85 tot 90 jaar	90 jaar of ouder	
Indicatie ZMV		aantal											
Zaanstreek/Waterland (ZK)	zzp 1 VG Wonen met enige begeleiding..	25	0	10	10	5	0	0	0	0	0	0	
	zzp 2 VG Wonen met begeleiding..	100	0	65	25	10	0	0	0	0	0	0	
	zzp 3 VG Wonen met begeleiding en ver..	455	0	220	120	85	15	15	0	0	0	0	
	zzp 4 VG Wonen met begeleiding en int..	240	35	90	45	40	15	10	5	0	0	0	
	zzp 5 VG Wonen met intensieve begelei..	175	30	50	30	30	10	10	10	5	0	0	
	zzp 6 VG Wonen met intensieve begelei..	395	50	140	95	85	15	5	5	0	0	0	
	zzp 7 VG (Besloten) wonen met zeer in..	210	10	60	70	60	5	5	0	0	0	0	
	zzp 8 VG Wonen met begeleiding en vol..	110	20	30	25	20	5	5	0	5	0	0	

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 11-9-2018

Amstelland en De Meerlanden

	Geslacht	Totaal mannen en vrouwen											
	Onderwerpen	Personen met indicatie, in jaar											
	Perioden	2016*											
	Leeftijd	Totaal leeftijd	Jonger dan 18 jaar	18 tot 35 jaar	35 tot 50 jaar	50 tot 65 jaar	65 tot 70 jaar	70 tot 75 jaar	75 tot 80 jaar	80 tot 85 jaar	85 tot 90 jaar	90 jaar of ouder	
Regio's	Indicatie ZMV	aantal											
Amstelland en De Meerlanden (ZK)	zpz 1 VG Wonen met enige begeleiding..	5	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
	zpz 2 VG Wonen met begeleiding..	90	0	40	30	15	5	5	0	0	0	0	0
	zpz 3 VG Wonen met begeleiding en ver..	350	0	135	100	80	20	15	0	0	0	0	0
	zpz 4 VG Wonen met begeleiding en int..	225	25	55	50	55	20	10	10	5	0	0	0
	zpz 5 VG Wonen met intensieve begelei..	225	25	60	55	45	20	10	5	5	0	0	0
	zpz 6 VG Wonen met intensieve begelei..	310	35	115	80	60	10	10	5	0	0	0	0
	zpz 7 VG (Besloten) wonen met zeer in..	150	15	70	35	20	5	0	0	0	0	0	0
	zpz 8 VG Wonen met begeleiding en vol..	130	15	35	15	25	15	10	5	0	5	0	0

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 10-9-2018

Kennemerland

	Geslacht	Totaal mannen en vrouwen											
	Onderwerpen	Personen met indicatie, in jaar											
	Perioden	2016*											
	Leeftijd	Totaal leeftijd	Jonger dan 18 jaar	18 tot 35 jaar	35 tot 50 jaar	50 tot 65 jaar	65 tot 70 jaar	70 tot 75 jaar	75 tot 80 jaar	80 tot 85 jaar	85 tot 90 jaar	90 jaar of ouder	
Regio's	Indicatie ZMV	aantal											
Kennemerland (ZK)	zpz 1 VG Wonen met enige begeleiding..	25	0	10	5	5	0	0	0	0	0	0	0
	zpz 2 VG Wonen met begeleiding..	125	0	55	20	30	10	5	0	0	0	0	0
	zpz 3 VG Wonen met begeleiding en ver..	495	0	195	120	110	45	20	5	5	0	0	0
	zpz 4 VG Wonen met begeleiding en int..	315	35	85	50	75	25	15	10	15	0	0	0
	zpz 5 VG Wonen met intensieve begelei..	210	30	35	25	60	20	15	10	10	5	0	0
	zpz 6 VG Wonen met intensieve begelei..	410	55	140	70	110	20	5	5	0	0	0	0
	zpz 7 VG (Besloten) wonen met zeer in..	250	20	70	45	80	20	10	0	5	0	0	0
	zpz 8 VG Wonen met begeleiding en vol..	170	35	35	20	45	10	10	5	5	0	5	5

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 11-9-2018

Amsterdam

	Geslacht	Totaal mannen en vrouwen											
	Onderwerpen	Personen met indicatie, in jaar											
	Perioden	2016*											
	Leeftijd	Totaal leeftijd	Jonger dan 18 jaar	18 tot 35 jaar	35 tot 50 jaar	50 tot 65 jaar	65 tot 70 jaar	70 tot 75 jaar	75 tot 80 jaar	80 tot 85 jaar	85 tot 90 jaar	90 jaar of ouder	
Regio's	Indicatie ZMV	aantal											
Amsterdam (ZK)	zpz 1 VG Wonen met enige begeleiding..	60	0	30	15	10	5	0	0	0	0	0	0
	zpz 2 VG Wonen met begeleiding..	210	0	115	45	40	5	0	0	0	0	0	0
	zpz 3 VG Wonen met begeleiding en ver..	925	0	490	205	165	30	20	15	0	0	0	0
	zpz 4 VG Wonen met begeleiding en int..	355	25	130	60	80	30	15	5	10	0	0	0
	zpz 5 VG Wonen met intensieve begelei..	280	55	85	45	45	20	10	10	5	5	0	0
	zpz 6 VG Wonen met intensieve begelei..	685	45	350	130	105	20	15	10	5	0	0	0
	zpz 7 VG (Besloten) wonen met zeer in..	340	25	150	95	50	10	5	0	5	0	0	0
	zpz 8 VG Wonen met begeleiding en vol..	170	45	65	25	15	5	5	5	5	5	0	0

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 10-9-2018

Bijlage 3: VG-indicaties per gemeente in 2016, 2017, 2018

	1VG			2VG			3VG			4VG			5VG			6VG			7VG			8VG		
	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018	1 jan. 2016	1 jan. 2017	1 jan. 2018
Aalsmeer	0	0	0	10	10	10	30	35	35	15	20	20	40	40	40	35	35	35	20	20	20	20	20	20
Alkmaar	10	10	10	55	55	55	120	125	125	45	65	65	20	35	35	70	90	95	20	20	20	10	25	25
Amstelveen	0	0	0	20	20	15	45	45	50	20	30	30	40	45	45	45	50	55	20	25	30	10	20	20
Amsterdam	50	50	50	190	175	180	805	830	820	280	350	365	205	330	330	585	640	650	280	305	330	140	230	230
Beemster	0	0	0	10	10	10	25	25	20	20	20	10	10	15	20	35	35	40	20	20	30	5	5	5
Bergen (NH.)	15	15	15	25	25	25	55	60	60	60	65	70	15	15	15	95	100	95	25	25	25	10	10	10
Beverwijk	5	5	5	10	10	10	65	65	60	35	35	45	15	15	20	55	55	55	10	10	10	15	20	20
Blaricum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0
Bloemendaal	0	0	0	0	0	0	25	25	25	20	20	20	5	5	10	15	15	20	10	10	15	0	5	5
Castricum	0	0	0	5	5	5	25	25	25	10	15	15	0	5	5	15	20	20	5	5	5	5	5	5
Den Helder	10	10	10	40	35	35	85	95	100	65	75	70	115	110	105	170	165	160	180	190	205	100	110	110
Diemen	0	0	0	5	5	5	40	35	35	0	5	5	5	10	10	15	25	25	0	0	0	0	0	5
Drechterland	5	5	5	5	5	5	30	30	30	25	25	25	10	10	10	25	30	35	0	5	5	0	5	5
Edam-Volendam	5	5	5	5	5	5	35	40	40	30	30	30	20	30	35	35	40	40	5	5	5	0	5	5
Enkhuizen	5	5	5	10	10	10	30	30	30	15	15	20	5	10	10	50	50	55	0	5	5	5	5	5
Gooise Meren	0	0	0	5	5	5	40	40	40	35	40	40	15	25	25	20	30	35	5	5	5	5	10	10
Haarlem	10	10	10	50	50	50	155	170	180	80	95	105	55	80	75	115	135	140	25	25	25	25	40	40
Haarlemmerliede	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0
Haarlemmermeer	5	0	0	45	45	40	185	200	205	100	130	125	110	130	130	145	155	150	90	95	100	75	90	85
Heemskerk	5	5	5	15	15	15	35	40	35	45	50	50	45	45	45	75	75	75	55	55	60	40	35	35
Heemstede	0	0	0	5	5	5	25	25	25	20	15	40	40	40	40	45	45	125	125	120	45	50	45	45
Heerhugowaard	5	5	5	20	20	20	85	90	90	50	60	60	55	70	65	110	115	115	145	150	160	40	45	40
Heiloo	0	0	0	10	5	5	25	30	25	10	15	15	0	5	5	10	15	15	0	5	5	0	0	0
Hilversum	0	0	0	20	20	20	130	145	145	65	90	95	25	40	40	100	120	120	15	15	20	15	25	30
Hollands Kroon	0	0	0	5	5	5	45	50	55	20	30	35	10	20	20	50	55	60	5	5	10	5	5	5
Hoorn	5	5	5	35	35	35	80	85	85	45	50	55	40	50	55	85	95	100	10	15	15	20	25	25
Huizen	0	0	0	10	5	5	55	60	60	25	40	45	25	30	30	45	50	55	5	5	5	5	10	10
Koggenland	0	0	0	10	5	5	25	25	30	10	15	20	10	10	10	30	30	30	5	5	5	5	5	5
Landsmeer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0	5	5	0	5	0	0	0	0	5	0
Langedijk	0	0	0	5	5	5	20	20	20	20	20	25	10	15	15	30	35	35	5	5	5	5	10	10
Laren	0	0	0	0	0	0	10	10	15	5	10	10	0	5	5	10	15	15	5	5	5	0	5	5
Medemblik	0	0	0	10	10	10	30	35	35	50	60	65	55	65	65	135	140	140	75	80	80	55	60	55
Oostzaan	0	0	0	0	0	0	15	15	15	5	5	5	0	5	5	5	10	10	0	0	0	0	0	0
Opmeer	0	0	0	0	0	0	5	5	5	5	5	5	0	0	0	15	15	20	5	5	5	0	5	5
Ouder-Amstel	0	0	0	0	0	0	15	15	15	20	20	20	10	10	10	15	25	30	5	5	5	0	0	0
Purmerend	0	0	0	30	25	25	135	135	130	55	70	80	55	60	60	165	170	165	155	165	170	65	70	60
Schagen	5	0	0	10	5	5	65	70	65	35	50	50	30	35	40	85	90	95	60	60	60	20	20	15
Stede Broec	0	0	0	10	10	10	35	35	35	10	10	15	10	10	10	20	20	20	10	10	10	0	5	5
Texel	0	0	0	5	5	5	30	25	30	30	30	30	5	10	10	25	25	25	0	0	5	5	5	5
Uitgeest	0	0	0	5	5	5	5	5	10	5	5	5	0	0	0	5	5	5	0	0	0	0	5	5
Uithoorn	5	5	5	15	10	10	45	50	50	25	30	30	5	10	10	40	40	45	0	0	5	0	5	5
Velsen	10	5	5	35	35	30	100	110	110	50	60	60	10	15	20	40	45	50	5	5	5	10	10	10
Waterland	0	0	0	0	0	0	15	20	15	0	0	0	5	5	5	10	10	10	0	0	0	0	0	0
Weesp	0	0	0	0	0	0	15	15	15	5	5	5	5	10	10	10	15	15	0	0	0	0	0	0
Wijdmeren	0	0	0	5	0	0	20	25	25	5	10	10	5	5	5	5	5	10	0	0	0	0	0	0
Wormerland	0	0	0	0	0	0	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	15	15	0	0	0	0	0	5
Zaanstad	20	15	15	55	45	40	155	190	205	80	105	110	45	65	70	100	115	115	15	20	25	20	35	30
Zandvoort	0	0	0	0	0	0	5	5	5	10	10	10	0	0	5	10	10	10	0	0	0	5	0	0
Totaal	180	165	160	815	750	730	3040	3230	3240	1565	1920	1995	1205	1565	1605	2820	3095	3145	1435	1530	1615	795	1045	1030

Bijlage 4: Antroposofische organisaties Nederland

Naam instelling	Plaats
Zorgboerderij De Marsen	Landsmeer, Noord-Holland
Parzival Wonen	Oudendoorn, Zuid-Holland
Erve ten Campe/Aurora Borealis	Wedde, Groningen
Lievegoed	o.a. Rotterdam, Zuid-Holland
De Noorderhoeve	Schoorl, Noord-Holland
Stichting Camphillgemeenschap Maartenhuis	Texel, Noord-Holland
Stichting OlmenEs	Appelscha, Friesland
Stichting Christophorus	Bosch en Duin, Utrecht
Stichting De Wederkerigheid	Driebergen, Utrecht
Stichting Titarel	Putte, Noord-Brabant
Stichting Urtica	Vorden, Gelderland
Stichting Zorgboerderij Naoberhoeve te Echten	Echten, Drenthe
Stichting Orion	Rotterdam, Zuid-Holland
Zorgboerderij Makandra	Ede, Gelderland
Zorgboerderij de Grote Wiede	Hulshorst, Gelderland
De Seizoenen	o.a. Eindhoven, Noord-Brabant
Zorgtuinderij Het Groene Erf	Waarland, Noord-Holland
Raphaëlstichting	o.a. Schoorl, Noord-Holland
Ilmarinen	Groningen, Groningen
Pallium Portam/Pallium Thuiszorg Eindhoven e.o.	o.a. Eindhoven, Noord-Brabant
Matoekoe	Lelydorp, Suriname
Amada Zorgcollectief	Bergen, Noord-Holland
Cuprum Thuiszorg	Leiden, Noord-Holland

